

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2013. november

TÖRŐCSIK Mari
TRILL Zsolt

Színházról írni

Sinkovits Imre utolsó órái

Repertoár – újragondolva

decemberi műsorral, előadás- és programajánlóval

Praxis és teória – Szász Zsolt, Pálfi Ágnes • **Színházról írnak** – Koltai Tamás, Sebestyén Rita, Esther Slevogt • **Műsoron** – Bolha a fülbe, Scapin, a szemfényvesztő, Fodrásznő, Karnyóné • **Nézőpontok** – Osztovits Ágnes, Lévai Balázs • **Páros portré** – egy régi és egy új • **Fesztivál** – Madách Nemzetközi Színházi Találkozó • **Szeretettel** – színészek karácsonyi „ajándékai”: Bánsági Ildikó, Blaskó Péter, Bodrogi Gyula, Farkas Dénes, Nagy Mari, Schnell Ádám, Tompos Kátya

Kedves Olvasó!

A Színház kultikus és szakrális hely, megannyi művészeti ág – költészet, zene, mozgás, képzőművészet – találkozóhelye, művészek által felépített virtuális szellemi tér, művészek és mesteremberek csapatmunkája.

Egy hely, ahol a művészet tudománya gyógyít, tanít, szórakoztat, gyönyörködtet, gondolatokat ébreszt.

Tükröt állít, és mindig véleményt formál: megoszthat, elválaszthat, de össze is köthet ellentétesen gondolkodó embereket.

A legnagyobb közösségi tér: a nagyvilágnak kicsi mása.

Az állandó változások terepe, környezetünk minden változására reagáló korrajz. Stílusokat és műfajokat teremt az egymást követő generációk viselkedésében, cselekedeteiben, öltözködésében, szokásaiban.

Örök értékek kincstára és a pillanat művészete, a megfoghatatlan, a titkok színtere.

A mindig újrászülető, mégis megismételhetetlen álom, mely a valóság képét mutatja...

A Színház egyetlen hely, ahol az ember a valós, hétköznapi életéből kilépve kockázat nélkül élhet át szélsőséges érzelmeket, fájdalmat, örömet, szerelmet, csalódást. Ahol a bukás, a felemelkedés, az áldozat, a bölcsesség, a batorság, a csalárság, a születés és az elmúlás tanúi lehetünk. Ahol a fájdalomból is csoda születhet: a katarzis.

Ezt érzem át, ha valahol vendégként ülök a nézőtérén, vagy igazgatóként egy-egy készülő bemutató próbáit figyelem, vagy a premiereken a kulisszák mögött azért szurkolok és aggódom, hogy a mű és a művészek megkapják a közönség elismerését. Mert ha megkapják, az azt jelenti, hogy a nézők is gazdagodtak az élmény által.

BÁN TEODÓRA
a Budapesti Fesztivál- és Turisztikai Központ,
valamint a margitszigeti és a városmajori
szabadtéri színpadok igazgatója

12 JOHANNA A MÁGLYÁN

Eöri Szabó Zsolt, színházunk fotográfusa bepillantást nyújt a monumentális előadás előkészületeibe.

32 A SZÍNHÁZAT CSINÁLNI KELL

Trill Zsolt: A színpad mellett, hogy égeti az embert, mert nagyon sok energiát felemészt, gyógyít is... Törőcsik Mari: szerepről soha nem beszélünk, az előadás titka úgyis a színpadon dől el. Kimondatlanul, egy gesztusban, egy különös hanghordozásban, s abban, hogy végig egymásra összpontosítunk.

38 „NEM KÍVÁNNÉK HALNI, S MEGHALOK”

„Az előadás nem maradhat el” – ezt mondta Sinkovits Imre az orvosának, aki a kimerült, legyengült és beteg színészt le akarta beszélni, hogy este a Csongor és Tündében színpadra lépjen a Pesti Magyar Színházban. A Nemzet Színészeinek utolsó óráit a szemtanúk visszaemlékezéseit idézve eleveníti fel Ablonczy László.

47 FESZTIVÁL – VILÁGPREMIERREL

2014. március 26. és április 5. között rendez meg első alkalommal a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót a Nemzeti Színház. A fesztiválon Szentpétervár, Bukarest, Moszkva, Vilnius, Újvidék, Ljubljana legjelentősebb teátrumaiából érkeznek előadások. A seregszemle díszvendége Oroszország.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja
2013. november

Ingyenes időszaki kiadvány
I. évfolyam, 3. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt;
társulati portréfotók: Rózsa Erika

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila főigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Tompos Kátya a Johanna a máglyán
címszerepében (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Hátsó borító:

Mesés férfiak szárnyakkal (fotó: Máthé András)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, szombaton és vasárnap
11-19 óra között.

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

B32 Nyomda Kft.

Megjelenik 10 000 példányban.
Lapzártá: 2013. november 15.

6

15

20

27

41

44

6

Fókusz

Színházról írni // Szász Zsolt, Pálfi
Ágnes, Szabó K. István, Koltai
Tamás, Sebestyén Rita, Esther
Slevogt, Jákfalvi Magdolna, Kékesi
Kun Árpád

12

Premier előtt

Johanna a máglyán // fotógaléria

15

Előadásajánló

Bolha a fülbe | Mesés férfiak
szárnyakkal | Csoda a rondellában
| Zűrzavaros éjszaka | Adáshiba |
Vitéz lélek | Angyalfütyű | Tudod,
hogy nincs bocsánat | Scapin,
a szemfényvesztő | Szarvassá
váltott fiú | Karnyóné

30

Nézőpont

Lévai Balázs: A zűrzavar
nyomában

31

Osztovits Ágnes: Az úrhatnám
kispolgárok

32

Páros portré

A színházat csinálni kell // Törőcsik
Mari, Trill Zsolt

38

Színház-történet

Ablonczy László: „Nem kívánnék
halni, s meghalok” – Sinkovits
Imre utolsó órái

42

Karácsony

Szeretettel a Nemzeti
művészeitől: Bánsági Ildikó, Blaskó
Péter, Bodrogi Gyula, Farkas
Dénes, Nagy Mari, Schnell Ádám,
Tompos Kátya

44

Programajánló

47

Fesztivál

Madách Nemzetközi Színházi
Találkozó

48

Váltson bérletet!

50

Havi műsor – december

53

Folyóirat

Szcenárium – novemberi ajánló

54

Könyvajánló

Novarina magyarul | Fodrásznő |
Az ember tragédiája (egy előadás
születése színről színre) | A költői
színház

SZCENÁRIUM – SZÍNHÁZI PRAXIS ÉS TEÓRIA

Szcenárium címen indított útjára folyóiratot a Nemzeti Színház. A szerkesztők a praxis – vagyis a gyakorlat –, és a teória – vagyis az elmélet – sokszor egymástól különváló szemszögéből egyszerre kívánják szemlélni és vizsgálni a magyar színház folyamatait. A folyóirat kiadásával a Nemzeti Színház jelezni kívánja: nem csupán művészeti intézményként határozza meg önmagát, hanem nyitott szellemi műhelyként is. Szász Zsolt és Pálfi Ágnes szerkesztőkkel beszélgettünk.

A szerkesztők: Szász Zsolt, Pálfi Ágnes | fotók: Eöri Szabó Zsolt

Milyen igény hívta életre a *Szcenáriumot*? Kiket kíván megszólítani?

SZÁSZ ZSOLT: Olyan szakmai fórumként határozza meg magát a *Szcenárium*, amely a színház művelőihez szól elsősorban. Szerzői jobbra maguk is aktív színházcsinálók, akik az elméleti, esztétikai kérdéseket is a művészi praxis felől közelítik meg. Közérthetőbb a nyelvezetük, mint a belterjes fogalmi apparátussal élő teoretikusoknak, ezért bízunk benne, hogy a művelt színházlátogató közönség – mindenekelőtt a diákok, a pedagógusok – figyelmét is föl fogjuk tudni kelteni.

PÁLFI ÁGNES: Egyetemi oktatóként azt tapasztaltam, hogy a teóriát és a praxist ma még a legtöbben inkább szétválasztani, mintsem összekapcsolni igyekeznek. Ma még kuriózumnak számít, hogy például Lackfi János nemcsak verstanra oktatja az egyetemi hallgatókat, hanem versírára is. Szerintem a világ efelé halad. S a színház közegében az a vonzó, hogy egyidejűleg mozgósítja ezt a kétféle attitűdöt. Az első két lapszám olvasói visszajelzéseiből arra következtettünk, hogy a *Szcenárium* ezzel a programjával a hazai piacon hiánypótló lehet a színházi lapok között.

Nem megszokott, hogy egy színházi intézmény adjon ki folyóiratot.

SZÁSZ ZSOLT: Általánosnak semmiképp sem mondható, hogy egy teátrumnak havonta megjelenő saját folyóirata legyen. Többnyire

azok a színházak vállalkoznak – főként könyvek, periodikák – kiadására, melyekre a műhelyszerű működés a jellemző. Vidnyánszky Attilának a beregszászi társulat felépítése után 2006-tól Debrecenben már intézményi keretek között volt lehetősége arra, hogy művészeti műhelyt hozzon létre. Itt nem csupán dramaturgok, rendezők ülték körül az asztalt, hanem olyanok, akik ezen foglalkozások mellett – többen „álláshalmazóként” – még műfordítói, színház- és irodalomtörténeti, színházi írói és szerkesztői munkát is végeztek. Akik orosz, francia, japán mesterek műhelyében is tanultak, szakmai kitekintésük és kapcsolatrendszerük az oroszok, franciák, románok, lengyelek felé aktív, nyitottak a társművészetek – így a báb, a tánc – irányába. Ez a műhely szervezte hét éven át a kortárs magyar drámaírók fesztiválját, a debreceni DESZKÁ-t is. Ebben a közösségben – amely ma már a Nemzetiben működik – dolgoztunk Pálfi Ágnes szerkesztőtársammal, ám a munkakapcsolatunk Vidnyánszky Attilához még ennél is régebbi. Debrecenben is példaként lebegett a szemünk előtt az Eugenio Barba által vezetett Odin Teatret, melynek tevékenységi köréhez egy olyan, egyetemi tanszékekhez is kapcsolódó szervezet tartozik, mint az ISTA. Ez egy színház-antropológiai kutatásokkal foglalkozó nemzetközi vállalkozás – workshopokkal, fesztiválokkal, könyvkiadással. Hasonló a magyar mezőnyben egyelőre nincsen, de az igény erre régóta jelen van.

1903 novemberében, 110 éve jelent meg *A Színház* című hetilap, amely az első modern sajtótermék volt ebben a műfajban. A korabeli hírlapírás legjobb törekvéseit használva kívánt üzletileg is sikeres maradni (egy évadot sem élt meg). Hangvétele könnyed volt, szórakoztatni és tájékoztatni kívánt. Az Önök által kézben tartott magazin, a Nemzeti is szem előtt tartja a könnyedséget, és szeretne komoly témákról is szót ejteni – ha nem is csupán szórakoztatón, de mindenképpen érdekesen. Mi így írunk a színházról.

De hogyan lehet szakmai, tudományos szempontokat érvényesítő módon színházról írni? Összeállításunkban bemutatkozik egy új folyóirat, a Nemzeti Színház kiadványa, a *Szcenárium*. A legrégebbi magyar elméleti és kritikai folyóiratot (*Színház*), az új romániai magyar nyelvű lapot (*Játéktér*) a főszerkesztők, a legnagyobb német színházi portált az egyik alapító mutatja be. Megkérdezzük egy színházcsinálót, mit jelent „színházról olvasni”. Egy készülő projekt kapcsán pedig betekintünk a tudományos feldolgozás műhelytitkaiba is.

PÁLFI ÁGNES: Említhetnénk a *Hajónaplót*, melynek háttérében Bérczes László főszerkesztő idején a Bárka Színház műhelyszerű működése állt, és ott akkor az ő vezetésével kritikus-képzés is folyt. A debreceni Csokonai Színházban ez a *Hajónapló* volt számunkra a minta, amikor a *Debreceni Színház* folyóirattá szeretnénk volna fejleszteni. Ebben a vállalkozásban szerzőként mindketten aktívan részt vettünk.

A *Szcenárium* önmeghatározása szerint nem színházi, hanem művészeti folyóirat.

SZÁSZ ZSOLT: Ezzel a megjelöléssel arra kívántunk utalni, hogy a *Szcenárium* állandó munkatársai a Nemzeti művészeti műhelyének a tagjai – a folyóirat impresszumában név szerint is feltüntettük őket. Rendszeres megszólaltatásukkal mindenekelőtt az a célunk, hogy a Vidnyánszky Attila által képviselt antropológiai szemlélet mibenléte, illetve a „költői színház” poétikája egyre világosabban fogalmazódjék meg egy-egy konkrét előadás, esztétikai jelenség körbejárása kapcsán. Elsődleges feladatunknak tekintjük a „nemzeti” jelző tartalmának újragondolását – nemcsak hazai, hanem nemzetközi kontextusban is. Reményeink szerint erre jó alkalmat fog adni a 2014 tavaszán rendezendő nemzetközi fesztivál a Nemzetiben, amelyhez a terveink szerint egy konferencia is kapcsolódni fog a *Szcenárium* szervezésében. Annál

is inkább aktuális a „nemzeti” kérdés, mert napjainkban az identitás, azon belül kitüntetetten a nemzeti identitás problematikája ebben a – színházi szakterminológiával élve – „posztdramatikus” korszakban Európa-szerte mindinkább fölértékelődik.

PÁLFI ÁGNES: A színház különböző művészeti ágakat egyesítő ösztönművészet – ezért lett folyóiratunk „művészeti”. De azt is szeretnénk volna ezzel jelezni, hogy fórumunk nyitott a társművészetek – az irodalom, a zene, a képzőművészet – felé. Mint ahogy a Nemzeti is otthont ad például a „Versek szódával” népszerű rendezvénysorozatának, és rendszeresen lesznek a házban képzőművészeti kiállítások is.

Olvashatók a lapban előadás-kritikák?

SZÁSZ ZSOLT: A *Szcenárium* a szó hagyományos értelmében nem kritikai folyóirat. Nagyobb terjedelmű elemző esszéket, a Nemzetiben színre kerülő művek szerzőit több oldalról bemutató írásokat, színház-történeti tanulmányokat és kordokumentumokat szeretnénk elsősorban közölni. Arcmás rovatunk számára pedig olyan mélyinterjúkat készítettünk már eddig is, amelyek egy-egy színházi alkotó életútját, művészi hitvallását mutatják be. Az a szándékunk, hogy elsősorban nem a recepcióra, hanem a művek születésére fókuszálva tematizáljuk a színház társadalmi funkcióját, s hogy ezáltal szeretnénk hozzájárulni

OLVASNIVALÓK A SZCENÁRIUMBÓL

BESZÉLGETÉSEK: Hubay Miklós: „Amit megírunk, az megtörténik” | Szőrényi László, Spiró György, Szakonyi Károly: Szépirodalom-e a dráma?
TANULMÁNYOK: Pálfi Ágnes Éva alakjáról Az ember tragédiájában | Egyed Emese Vörösmarty Árpád ébredése című művéről | Bessenyei Gedő István Vidnyánszky Attila rendezéseiről | Tömör Mária a Tamási-dramák költői világáról | Kulcsár Edit Caragialeről | Rideg Zsófia a 2013-as Avignoni Fesztiválról
ESSZÉK: Végh Attila, Páskándi Géza, Verebes Ernő
ARCMÁS: Ráckevei Anna, Básti Juli
KILÁTÓ: Eugenio Barba, Matci Vignec

» » » folytatás a 7. oldalról

ahhoz, hogy magasabb szintre emeljük a színházról való hazai diskurzus szakmai színvonalát.

PÁLFI ÁGNES: Az irodalom berkeiben régen nem divat már az a fajta kritikai attitűd, mely fél évszázada még általánosnak volt mondható. Az új művekről manapság vagy rövid, tárgyilagos ismertetőket, recenziókat olvashatunk, vagy terjedelmes tudományos értekezéseket, melyek sok esetben olyannyira szofisztikáltak, hogy simán felülírják az alkotói kompetenciát, és időnként hasonlóan doktrínerek, mint annak idején a „vonalas” kritikák voltak. Én olyasfajta előadás-elemzéseket látnék a lapban a legszívesebben, melyek a színpadi jelenséget folyamatban és tárgyas konkrétságában képesek megragadni. Ez a műfaj – én legalábbis úgy látom – egyelőre hiánycikk a hazai piacon.

Hogyan lesz 20-50 év múlva rekonstruálható a mai magyar színház a *Szcenárium* lapszámaiból, írásaiból?

SZÁSZ ZSOLT: Merész dolog volna jóslatokba bocsátkozni arról, hogy fél évszázad múlva kézbe fogják-e venni utódaink a *Szcenáriumot*. S ha igen, vajon számukra rekonstruálható lesz-e belőle a mai magyar színház. Annyiban bizonyára igen, hogy szándékainkat és céljainkat nem rejtjük véka alá: nyíltan kimondjuk, hogy a posztmodern lecsengésével

elérkezett a paradigmaváltás ideje, és hogy mi ezzel a lappal e folyamat előmozdításán kívánunk munkálkodni. Azért fontos számunkra az esz-szé műfaja, mert rugalmasabban képes követni az idők változását, s nem bénítja meg a mindenkori kánon abban, hogy észrevegye, merre moz-dul a világ. És az sem baj, ha – mint publicisztikájában például Ady vagy Móricz – időnként szélsőségesen szubjektív a hangütés. Olvasóként azt tapasztaljuk, hogy Ady vagy Móricz korának valódi drámája jobban rekonstruálható az ő indulatos, ítéletalkotásukból, mint a higgadt, sokszor álobjektív leírásokból vagy az öntömjenéző vezércikkekből.

PÁLFI ÁGNES: Szerintem korai még a távoli jövőre gondolnunk, hiszen csak a harmadik lapszám összeállításánál tartunk. Hogy a *Szcená-rium* mennyiben lesz képes megjeleníteni a mai magyar színházi életet, az most mindenekelőtt azon múlik, hogy hónapról hónapra képesek leszünk-e megszólítani azokat a színházcsinálókat, akik egy újfajta szak-mai dialógusra vágnak. S nem utolsósorban attól, hogy limitált anyagi lehetőségeink dacára el fogjuk-e tudni juttatni folyóiratunkat mindazok-hoz, akiket mélyebben is érdekel a hazai színházkultúra sorsa.

A Szcenárium decemberi számának ajánlója az 53. oldalon.

Az összeállítást készítette: KORNIA ISTVÁN

Színházi Philther

A Philther – a philology-ból és a theatre-ből képzett mozaikszójáték – a magyar színháztörténet elmúlt évtizedeinek feldolgozása a digitális kultúra eszközeivel.

Így magyarázza a készülő honlap nevét Jákfalvai Magdolna, a Károli Gáspár Református Egyetem Színházstudományi Tanszékén alakult kutatócsoport egyik tagja. A projekt a magyar színháztörténetet 1790-től 1949-ig feldolgozó kötetek folytatása. A vállalkozás célja: a mono-gráfiák egysíkú papírlapjáról kilépve a világháló adta lehetőségekkel, a

fényképek, mozgóképek, szöveges és más típusú hivatkozások mozgékony-ságával szemléltetni a színház háromdimenziós működését – fo-galmaz a kutató a Jelenkor folyóiratban megjelent interjújában.

A Philther a színháztörténeti múlt alapegységeire, az előadásokra épül, és ezek rekonstrukciója révén rajzolja ki a magyar színháztörténet elmúlt bő hatvan évének kánonját. A készülő honlap két nagy részből áll: Elméleti közelítésekből és Történeti elemzésekből.

– A részek egyaránt hatezer karakteres blokkokat tartalmaznak, amelyek igazodnak a színházi recenziók és a neten egy ablakban olvasható szövegek átlagos hosszához – mondja Jákfalvi Magdolna, és a feldolgozás metodikájába is beavat.

– A Történeti elemzések tehát előadásokra fókuszálnak, és rájuk kattintva elsőként megjelennek az alapadataik. (...) Az alapadatokról

SZÍNHÁZRÓL OLVASNI

Szabó K. István rendező
kritikáról, műfaji
sokszínűségről,
objektivitásról

Miként olvas színházról az,
aki a színházat csinálja. Erről
faggattuk Szabó K. Istvánt,
aki nemcsak Romániában és
Magyarországon, hanem a világ
számos országában rendezett
már, igazgatott kőszínházat és
független társulatot.

Hogyan ragadható meg írásban egy színházi előadás? Az élmény, a játékmód, a történet, a látvány leírásával, a drámai mű és a színpadi megvalósítás összevetésével?

– Részben. Lényegétől, a színház élő energiájától megfosztva, a megfigyelő személy értelmi és érzelmi szűrőjére van bízva, ki hogyan ír. Ez már egy közvetett színházi élmény, feldúsítva személyes benyomásokkal, interpretációval, tudással. Vagy ellenkezőleg, a „gyenge látás” eredményeként nem lesz más az írás, csak steril színjáték-mese.

Milyen volna az optimális leírás egy előadásról? Lehet efféle objektivitásra törekedni?

– Objektivitásra törekedni lehet, na de azt elérni...?! Lehetetlen egy dimenzióban megragadni több dimenziót, hiszen ezt teszi egy előadás: láttat, hallat, érzékeltet és reakciót vált ki. Bármennyire edzett a fantáziám, a legaprólékosabb, legérzékletesebb leírás is egy, a magam által összerakott szubjektív képzet eredményez.

Lehetséges a „látvány” rögzítése szavakkal?

– Nem a rögzítésben látom a leírás lényegét, s amúgy is, ennek a művészetnek, a színháznak a szépsége, igaza, pontosan a törekénységében, a mulandóságában, a megfoghatatlanságában van. A kritikai, szakmai párbeszéd lényege – ezt hangsúlyozom: a párbeszéd és nem az ítélet! Adott előadás értelmezése egy bizonyos történelmi, társadalmi, kulturális kontextusban. Talán így egy felkészült, a színházi alkotókhoz és előadásokhoz kellő empátiával közelítő szakíró által készített előadaselemzésből, kritikából idő múltával is következtetni lehet majd, ha nem is a mű egészére, de annak lényegére, szerepére...

Olvas kritikát?

– Igen. Számomra a kritika az élő előadáshoz szervesen hozzátartozik, értő közvetítő, a színházi párbeszéd része. Izgatnak a vizuális jelzések, örülök, ha szakszerű elemzéssel találkozom egy-egy előadásom kapcsán, attól függetlenül, hogy dicsérnek vagy megrónak. Az utóbbi időben a virtuális tér kibontakozásával tárgult a „kritikai meder” is, s ebben az információáradatban boldog-boldogtalan kommentel, posztol, bejegyezz, ír... A vegyes értékű vélemények halmazából is próbálok kiszűrni valamit, ami számomra jelzésértékű lehet, képes megerősíteni alkotói szándékomban, vagy – miért ne! – elbizonytalanítani vélt igazamban.

A romániai román és magyar színházi folyóirat- és könyvkultúra gazdag, érdekes, változatos? Mi az, amiben leginkább különbözik a magyartól?

– Ha a színházi szaklapok számát nézzük, a magyar piac egyértelműen előnyben van. Ro-

mániában nem több mint két kiadvány foglalkozik exkluzív módon színházzal, a *Teatrul azi* és a *Scena*, az előbbi átfogóbb, konzervatív szemléletű, az utóbbi a kortárs színházi törekvésekre, a román és európai színházi élet megújulására fókuszáló szaklap. Magyar vonatkozásban a *Játéktér* tölti be az erdélyi szaklap szerepét. A színházi könyvek esetében, úgy látom, a román piac sokkal bátrabb, színesebb. Ami a leginkább szembetűnő, és a román szemlélet rugalmasságát erősíti a magyar hagyománynak nevezett zárközöttség szemben, az a színházújíró tendenciákat és személyiségeket bemutató egész sorozatok megjelenése a könyvpiacra. Ha a kortárs drámairodalomra gondolok, újfent a román terjesztési modell tűnik hatékonyabbnak. Nem véletlenül, hiszen a román színházak repertoárján programszerűen találkozunk a kortárs drámaírás olyan címeivel is, melyek Magyarországon legfeljebb felolvasószínházi formában, vagy valamely független műhely bemutatójaként kerülhetnek színre.

nyitható meg az előadás elemzése, amely hat problémakör mentén, mondhatni a kortárs teatrológia előadaselemzési protokollja szerint épül fel. Elsőként mindig (1) az előadás színház történeti kontextusát tárjuk fel, amely egyben az előadás jelentőségének okaira is választ ad. Ezt követik (2) a dramatikus szöveg, dramaturgia problémáját, (3) a rendezést, (4) a színészi játékot, (5) a színházi látványt és hangzást, valamint (6) az előadás hatástörténetét tárgyaló alfejezetek.

Ezek az adott előadás jellegét követve változó terjedelműek és hangsúlyúak lehetnek, és kiemelkednek belőlük azok a részek (nevek, fogalmak, megfogalmazások), amelyekre kattintva ablakok nyílnak a jobb oldalon képekkel, mozgóképekkel vagy szöveges idézetekkel, hivatkozásokkal. Vagy épp átvétetéssel más előadások elemzéséhez, amelyet a belső linkek rendszerének nevezünk, és különösen fontos-

nak tartunk, hiszen a történetiségben feltárt kapcsolati rendszereket ezek teszik láthatóvá.

– A terveink szerint mintegy 300-400 elemzett előadás kereshető is lesz: időrendben, cím és rendező szerint, valamint különféle témák alapján.

Kékesi Kun Árpád, a projekt másik kutatója arról beszélt a Jelenkornak adott interjújában, hogy az új típusú bemutatás fókuszában éppen az áll „ami a legtöbb színház történetéből kimarad, pedig ez az, amivel a színháznéző találkozik, és ami a saját tapasztalatainkat is formálja: az előadás. A Történeti elemzésekre épülnek az Elméleti közelítések az átfogóbb jellegű interpretáció szintjén, amelyeknek hater karakters blokkjai a konkrét előadások által felvetett problémákat és összefüggéseket tárgyalnak.

„Nem a lapnak van véleménye,
hanem a szerzőknek”

A *Színház* első száma 45 éve,
1968 novemberében jelent meg; addig
nem létezett havi színházi folyóirat.

A 70-es években a (nyugat-)berlini „Theater heute” és egy nemzetközi fesztivál-periodika után a harmadik lett a legjobb európai színházi lapok mustráján.

A szakma írja a folyóiratot a szakmának és a színházszerető olvasónak. A lap születésekor azt mondtuk, minden érték, vélemény, stílus és irányzat előtt nyitottak leszünk. A *Színház* szerzője a színházi közösség; írók, rendezők, színészek, dramaturgok, tervezők, kritikusok százai írták meg, mondták el, amit fontosnak tartottak. Színháztörténészeknek és tudósoknak adtunk fórumot, kritikusnemzedékeket neveltünk föl, a szellemi élet legkiválóbbjait szólaltattuk meg. Az

Játéktér – egy romániai magyar
színházi folyóirat és weboldal

A romániai magyar színházak saját diskurzusát
kívánja segíteni az egy éve,
2012 novemberében indult *Játéktér*.

Ebben a „világban” közel húsz kőszínház, független társulat, több felsőoktatási intézmény érintett; ráadásul meglepően színes ez a kör infrastruktúra, büdzsé, színházi nyelv, művészi szempontok tekintetében is. A *Játéktér* nyomtatott változata negyedévente jelenik meg, a honlap (www.jatekter.ro) pedig naponta többször frissül a színházak híreivel, és hetente kétszer, hétfőn és csütörtökön kerül föl szakmai tartalom.

Induláskor módszerként a legnehezebb és legkockázatosabb utat választottuk: bénító és lezáró előfeltételezések nélkül több szempontot és a műfajok, a beszélt és színházi nyelvek sokaságát gondoltuk fel-

Kritikák „reggelire”

A *nachtkritik.de* egy berlini székhelyű német
internetes színházkritikai portál.

Elsősorban Németország, Ausztria és a németnyelvű Svájc színházi premierjeiről közöl kritikákat, még hozzá közvetlenül a premiért követő reggel.

Azt, hogy mely premierekről írunk, a szerkesztőség bázisdemokrácián alapuló eljárásrendjében dől el. Alapvetően egy produkció minősége és innovációs potenciálja, valamint az ezekért felelős művészek vagy a társulat határozza meg, hogy mely előadással foglalkozunk.

A website szerkesztőségének is, akárcsak a többnyire nagyobb városok lakóiból álló olvasóinknak is az az érdeke, hogy minél inkább lefedjük az egész német nyelvű színházi életet.

A portál 2007-es alapítása egy kísérlet volt arra, hogy a – jelentős mértékben éppen az internet által – radikálisan megváltozott nyilvánosságra reagáljunk.

országos bemutatókon túl először tekintettünk ki rendszeresen a határon túli magyar színházra és a világszínházra. Művészportrék segéget közöltük, hiányzó elméleti alapműveket fordítottunk le, szakmai és művészeti vitáknak adtunk teret, dráma mellékleteink nyomán előadások tucatjai születtek.

Céljaink változatlanok, lehetőségeink szűkebbek. Őrizzük a nyitottságot. Helyt adunk minden színvonalas szakmai véleménynek és ellenvéleménynek. Tisztán, világosan, olvashatóan, egyszerűen akarunk beszélni a színházról. Nincs más megkötésünk, csak a minőség. Nem a lapnak van véleménye, hanem a szerzőknek. Őrizzük a függetlenségünket. Amikor a Színházművészeti Szövetség elnöke hatalmi pozícióból kifogásolta a rendezését ért bírálatot (1976), levettük a lapról az emblémájukat. A kritikusszervezettel közösen bojkottal tiltakoztunk az ellen, hogy az állami politika betiltott egy kritikusdíjat (1981). Volt úgy, hogy bezúrták a lapot – túléltek.

A rendszerváltozás felszabadulást és illúziót hozott. Betiltott tanulmányok is megjelenhettek, felszökött az érdeklődés, a példányszám. Az állam levette rólunk fenytető kezét (ez jó érzés volt), és foko-

zatosan elvonta a támogatást (ez kevésbé). 2011-ben 35 százalékkal zuhant a támogatásunk, az elvben preferált online kiadás (www.szinhaz.net) az idén a tavalyi ötödére esett. A nyomtatott lapot 16 oldallal kényszerültünk csökkenteni, megszűnt a dráma melléklet, az emiatt létre nem jött előadások kórusa olyan panaszosan szól, mint Richard Strauss operájában a meg nem született gyermekeké.

Irigyelnünk kellene a főszerkesztőt, aki – mint az államszocializmusban – nem tudja, mennyi pénzből készül a lapja, mert nem rá tartozik? Dehogy. Viszont havonta ingyen posztázuk a *Színház*at a híres drámatagozatos szentesi gimnáziumnak, mert megkérték rá, és nincs évi 4000 forintjuk az előfizetésre.

KOLTAI TAMÁS
főszerkesztő

zatosan elvonta a támogatást (ez kevésbé). 2011-ben 35 százalékkal zuhant a támogatásunk, az elvben preferált online kiadás (www.szinhaz.net) az idén a tavalyi ötödére esett. A nyomtatott lapot 16 oldallal kényszerültünk csökkenteni, megszűnt a dráma melléklet, az emiatt létre nem jött előadások kórusa olyan panaszosan szól, mint Richard Strauss operájában a meg nem született gyermekeké.

térképezni és figyelni, hogy milyen arculata, írott beszédmódja alakul ki ennek a közegnek.

A *Kritika*, *tárca* rovatot részben leíró-megidéző, részben reflektáló műfajként határoztuk meg. Fontosnak tartjuk az *Esszé* rovatot, ami szabadon, talán a legnyitottabb műfaj révén gondolkodhat a színházi jelenségekről, és az *Interjú* rovatot is, amelyben igyekszünk érzékletesen tenni a legtávolabb eső alkotók világát. A *Tanulmány* és *Dráma* rovatban elméleti, színháztörténeti írásokat és színpadra kerülő szövegeket közlünk – nemzetközi kitekintéssel. Hasonló nyitottságot képvisel a *Könyvrecenzió* rovat. A műfaji sokszínűséget tovább árnyalja, hogy a netes felületen bevezettük a lírai – Parti Nagy Lajos megnevezése szerint – *Egyképernyős* szövegeket, valamint az egy-egy előadás létrejötté kapcsán megszülető *Próbanaplót*, továbbá a *Fesztivál* menüpontot, ami azonnal reagál a színházi találkozók előadásaira és a szakmai kísérőprogramokra.

Szerzők és szerkesztők egyaránt aktív részesei a szakmának: színészek, dramaturgok, sőt, olykor rendező hallgatók is írnak a lapnak, és határozottan érzékelhető, ahogy egy szakmai-kritikai reflexióval bíró,

rugalmas szellemiségű, elméletben jól felkészült és a gyakorlattól sem idegen szakíró csapat alakul lassan a lap körül.

A romániai magyar színjátszás kifejezetten a kis-, vagy kisebbségi kultúrák körébe tartozik. Saját művészi, sokrétű és gazdag identitásán túl a román, a magyar és minden kisebbségi és a vele sok eredendő vonásában rokonítható migráns kultúrákkal is kapcsolatba hozható. Ezért – valamint a lap, a közeg függetlenségének megőrzéséért – jött létre *A Más/Másik reprezentációja* című, tizenkét országot összefogó projektünk: representationsother.wordpress.com.

SEBESTYÉN RITA
főszerkesztő

Az alapítók szándéka szerint a kritika nem végső ítélet, hanem lehetőség arra, hogy megnyissa a beszélgetést az adott műalkotásról. Lehetőség arra, hogy ebben a beszélgetésben sokan részt tudjanak venni. Az internet 2.0 ideális módokat kínál az interaktivitáshoz: az „egyirányú utca” jellegű kritikát úgymond megnyitottuk a „szembeforgalom” számára is. Arról nem is beszélve, hogy egy internetes magazin mindig gyorsabb és aktuálisabb a nyomtatott termékekénél, a hatótávolsága pedig határtalan.

Olvasóink számára a kezdetektől biztosítottuk a nachtkritik.de felületén a lehetőséget, hogy a kritikákat kommentálják, ellentétes álláspontokat fogalmazzanak meg, vagy hogy megírják saját kritikájukat. Így idővel minden művészeti alkotásról egy „sokszólamú” kép áll össze. A látogatók folyamatosan növekvő száma megerősíti a szerkesztőséget abban, hogy jó úton jár: a weboldalnak naponta 7-11 ezer látogatója van. A nachtkritik.de ezzel a német nyelvterület legolvasottabb színházi médiuma.

A kritikák mellett közlünk színházi tematikájú írásokat, valamint krízisjelentéseket az egyre inkább anyagi nyomás alá kerülő teátru-

mokról vagy független társulatokról. Manapság, amikor a forrás-megvonás elsősorban a kis színházak létét fenyegeti, nagy segítséget jelenthet számukra egzisztenciális biztonságuk tekintetében, ha a helyi nyilvánosságon túl is láthatók.

A színházi levelek és tudósítások révén rendszeresen betekintünk a szomszédos államok színházi működésébe, kínálatába. Különösen figyelünk arra a kérdéskörre, hogy a digitális váltással milyen kulturális technikák jönnek létre, és hogy ezek az új technikák milyen módon változtatják meg magát a színházat.

ESTHER SLEVOGT
alapító, ügyvezető

PREMIER ELŐTT • JOHANNA A MÁGLYÁN

„Maga Szent Mihály adta ezt a kardot a kezembe, ezt a fényes, hatalmas kardot. Nem Gyűlölet a neve – úgy hívják: Szeretet.” Számomra erről szól Honegger és Claudel műve, amely egyetlen hatalmas pillanat: egyazon pontban ér Johanna a látomások által visszafelé elmondott élettörténetének az elejére, mint amikor fellobban a máglya, amelyre ellenségei és árulói juttatták Franciaország megmentőjét. A kezdet és a vég, egy ember életének eleje és vége egyetlen – előadásnyi hosszúságú, másfél órányi – drámai eseménybe sűrítve.

Vidnyánszky Attila, rendező

a fotókat készítette: EÖRI SZABÓ ZSOLT

Arthur Honegger – Paul Claudel:

Johanna a máglyán

misztérium nyolc képből, egy felvonásban

Szent Johanna – TOMPOS KÁTYA / KISS EMMA e. h. ■ Szent Domokos – BLASKÓ PÉTER ■ Hordók anyja – UDVAROS DOROTTYA ■ Lisztes Molnár – BODROGI GYULA ■ Anya – NAGY MARI ■ Klerikus – BAKOS KISS GÁBOR ■ Nő – HUSZÁRIK KATA ■ Király – VIDA GÁBOR ■ Gyerek – NOVÁK MILÁN AMBRUS

Énekes szereplők: Porcus – KISS B. ATILLA / KÓBOR TAMÁS ■ a Szent Szűz – DENK VIKTÓRIA ■ Margit – BÁTORI ÉVA / HEITER MELINDA ■ Katalin – GÉMES KATALIN / BAKOS KORNÉLIA ■ Tenor – HAJDÚ ANDRÁS ■ Basszus – KRISTÓF ISTVÁN ■ Klerikus – DÉKÁN JENŐ ■ Női szólista – NÉMETH RENÁTA

Közreműködők: MÁV Szimfonikus Zenekar // Budapesti Stúdió Kórus // Honvéd Férfitkar // a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola gyermekkara // Bozsik Yvette Társulat

Koreográfus: Bozsik Yvette // Díszlet és jelmez: Oleksandr Bilozub // Maszk: Varga-Járó Ilona // Dramaturg: Rideg Zsófia // Rendezőasszisztens: Tűz Zsófia // Súlygó: Gróf Katalin // Ügyelő: Dobos Gábor, Géczy István // Korrepetitor: Komlósi Szusza

Vezényel: Strausz Kálmán, Kocsár Balázs

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: november 29., 19 óra – Nagyszínpad

REPERTOÁR – ÚJRAGONDOLVA

A premierek mellett neves fesztiválokat megjárt és díjazott előadások, az elmúlt évek számos fontos produkciója gazdagítja a Nemzeti Színház új repertoárját a 2013/2014-es évadban. Rendszeresen láthatók a beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház előadásai mellett más társulatok vendégjátékai is.

Martinovics Dorina a Vitéz Lélek című előadásban
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Ráckevei Anna, Mercs János | fotó: Máthé András

BOLHA A FÜLBE

Kacagtató bohózat a ráismerés gyógyító komikumával fűszerezve

– Nagy karneváli ünnep és remek darab Feydeau híres bohózata, de van még oka annak, hogy ma is érdemes játszani a Bolhát – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Úgy érzem, áttételesen, komikus fénytörésben beszélhetünk általa a helyünkről Európában, a világban. Természetesen a bohózat a szerzői szándéknak megfelelően bohózat marad, de van benne egy különös alapfelállítás, ami miatt aktuális felhangot kap az előadás. Nem más ez, mint sok különböző nemzetiség futkározása a nagy európai bordélyházban, ahol mi magyarok is megtaláljuk saját, szerény, mégis sorsfordító szerepünket.

– Mondják, hogy Feydeau-ból nőtt ki Ionesco abszurdja. Valóban a darabban a figurák, a helyzetek olykor az örület határán mozognak, és azok az crók, amelyek az embe-

reket mozgatják, metafizikaivá tudnak nőni. Persze a célom az, hogy a nézők rengeteget kacagjanak. (Az ősbemutatón állítólag két embert kellett kórházba szállítani, mert előadás közben kiakadt az állkapcsuk. Ezt azért nem szeretném.) Az volna jó, ha a nevetés, kacagás révén közösen tudnánk feloldódni a ráismerés gyógyító komikumában.

Vidnyánszky Attila az elmúlt húsz évben többször is megrendezte remekművét. Először – két évtizede – Kassán, később az Új Színházban, ahol zajos sikert aratott a pazar szereposztású előadás. A kijeji Orosz Nemzeti Színházban tizenhat évig volt műsoron Vidnyánszky Bolhája, amelyben négy szereposztás szórta a poénokat. 2012-ben a debreceni Csokonai Színházban rendezte újra a Bolhát, amelynek kettős főszerepét TRILL ZSOLT alakítja.

Az előadás meghívást kapott a 2013-as Pécsi Országos Színházi Találkozó (POSZT) versenyprogramjába, ahol szintén hatalmas közönségsikert aratott.

Georges Feydeau

Bolha a fülbe

Trill Zsolt, Mercs János, Tóth László, Mészáros Tibor, Olt Tamás, Garay Nagy Tamás, Varga József, Kristán Attila, Kóti Árpád, Szűcs Nelli, Ráckevei Anna, Bánsági Ildikó, Szalma Noémi, Szanyi Sarolta, Edelényi Vivien

Díszlet: Szergej Maszlobojcsikov // Jelmez: Balla Ildikó, rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 2., 3. – 19 óra
január 5. – 19 óra
Nagyszínpad

MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL

Gagarin és társai – vízió az emberiség örök vágyáról, a repülésről

Mesés férfiak szárnyakkal

Varga József, Ráckevei Anna, Trill Zsolt, Szűcs Nelli,
Oleg Zsukovszkij / ifj. Vidnyánszky Attila, Kristán
Attila, Tóth László, Mercs János, Bakota Árpád, Rác
József, Ivaskovics Viktor, Pál Lajos, Pál Eszter

Díszlet és jelmez: Olekszandr Bilozub

Szénási Miklós, Oleg Zsukovszkij, Lénárd Ödön
szövegei alapján rendezte: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 4. – 19 óra

december 5. – 18 óra

Nagyszínpad – színpadi nézőtér

Repülünk mindnyájan. Van, ki géppel száll a föld
fölé, más könnyű sárkányszárnyakon, vagy tarka
reklámokkal színezett hőlégballon kosarában.

A legtöbb esetben azonban csak álmainkban.
Ahol szárny sem kell, hogy szálljunk a világ felett.

Repülünk mind, valahonnan valahova. Repülünk, aztán hirtelen zuhanni kezdünk – s az ébrenlétbe érkezünk. Ez is egyfajta alapélmény. Nincsenek szárnyaink, nem vagyunk angyalok, sem halhatatlanok. Esendők lettünk, gyarló teremtmények: itt állunk, lent a földön, innen lesünk felfelé. Itt ragadtunk, de szeretnénk felemelkedni.

Hosszú út vezetett oda, hogy az ember géppel hasítson e világ fölé, majd eljusson oda, még tovább, még magasabbra, még messzebbre, ahonnan már semmi és senki nem képes visszatartani, s lebírva a gravitációt kiszakadhat a föld vonzásából.

Ez az álom volt az alapja annak a szövegnek, mely végül a *Mesés férfiak szárnyakkal* címet kapta a keresztségben, s melynek felhasználásával megszületett ez a meglepő váltásokkal és áthallásokkal teli színpadi alkotás.

Több szál – vagy ahogy egy szimfóniában: több szólam – halad egymás mellett párhuzamosan.

A szláv hős, az orosz kiskirály fakó lován úgy poroszkál elő a sztyeppékről, s elindul otthonról a betlehemi csillag nyomán köszönteni a csecsemő Jézus királyt...

Közben csöng az üllő, csilingel a kalapács: fáradt férfiak kovácsolnak vasból szárnyakat uruknak. Az ember küzd, robotol: így volt ez ezer éve is, így lesz a következő évezredben is. A milliók felett álló úr pedig lehet akár középkori király vagy huszadik századi diktátor is. Tömegek hajtanak térdet és fejet előtte a fortélyos félelem hatására. Mert nem a tömegek akarata számít: csak az az egy, akivel ellenkezni nem lehet.

Látjuk Ciolkovszkijt: a rakéta-elmélet atyja próbálja megfejtetni a titkot. Más tudósok, Glusko és Koroljov is kísérleteznek, ha már eljutottunk oda, hogy értjük a rakéta működési elvét. Látjuk birodalmak születését és bukását: ahogy semmivé lett a bikafejű Minotaurusz krétai labirintusa, ahonnan hiába igyekeztek szökni akár a tenger felett hullámozó égen át is a sziget foglyai, úgy süllyedtek el a huszadik század szörnyű társadalmi torzszüleményei, a fasiszmus meg a kommunizmus.

Am addig életek fizettek meg hamis ragyogásáért. Millióknak volt pokla ez a föld.

Az űrhajósok – köztük Gagarin – is vetélkednek, hogy megszerezzék az elsőséget. Első ugyanis csak egy lehet. Az az egy, aki először emelkedik az űrbe. Ki lesz ő? Barát? Testvér? Ellenség?

Miközben ingázunk a térben, forgunk és pörgünk, haladunk előre az időben is. Eljön a pillanat, amikor a rakéta valóban felemelkedhet. Ott a mi hősrünk, a mi űrhajósunk, aki elviszi üzenetünket az űrbe.

Valóság és álom, hőtreál és rémálom elemei váltogatják egymást. A szimfóniából pedig kiemelkedik egy-egy tiszta emberi hang. Ettől úgy érezzük magunkat: lehet, hogy szegények, de boldogok vagyunk.

Isten ege alatt élünk mindannyian. Isten kezében vagyunk.

Vidnyánszky rendezései olyanok, mint az élet: apró elemekből, apró történetekből állnak össze, amelyek kapcsolódási pontjaiban az értelmezési lehetőségek tucatja kínálkozik.

Jó minél több mindent észrevenni, odafigyelni a részletekre is. Mint most, amikor az olvasó ideérkezik, ehhez a gondolathoz, melyben utalok rá, hogy írom e sorokat. A valóságban ülök a számítógép-nél, hat óra múlt, már megy lefelé a nap, sötétedik kint és zörög a vilamos, megszólal egy riasztó a közelben, hallom, ahogy kiált egy fiú az utcán, kutyaugatást is talán, s madarak szárnyának rebbenését az ablak bádog párkányán – lehetne sorolni, mennyiféle körülmény alkot csak egyetlen pillanatot is. Ön most talán a színházban van, elfoglalta helyét, s várja, hogy kezdődjön az előadás. Vagy már túl van rajta, otthon olvassa ezeket a sorokat. Akárhogy van, egyszerre szemlélője és részlete a feltárukló világmindenségnek önmaga is: belül van és kívül.

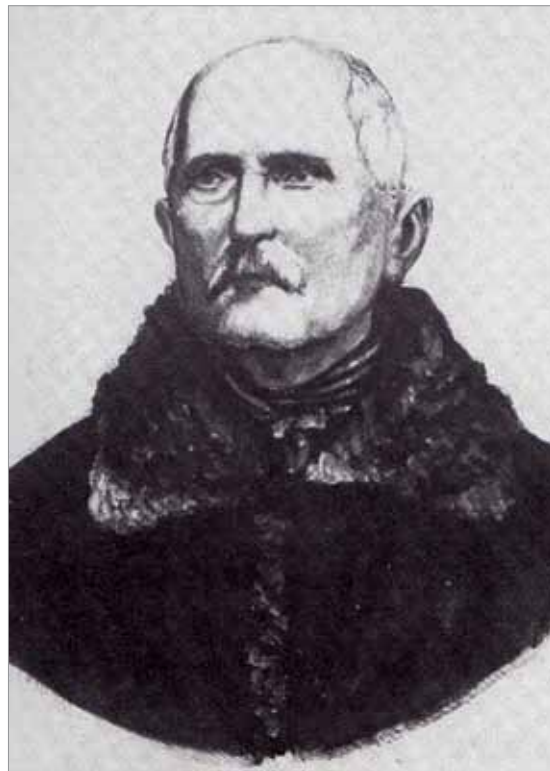
Az élete olyan ebben a színházi pillanatban, akár a dzsungel: sűrű, izgalmas és minden részletében elmondhatatlan. Mesés.

SZÉNÁSI MIKLÓS
a *Mesés férfiak szárnyakkal* egyik szerzője

Joakim Vujic

Balog István

CSODA A RONDELLÁBAN

Ősbemutató a Nemzetiben: százéves a magyarországi szerb nyelvű színjátszás

Joakim Vujic szentendrei szerb tanító, főpróbát tart a Rondellában, a Magyar Színjátszó Társaság székhelyén, 1813. augusztus 24-én. Barátja, Balog István, a korabeli magyar színjátszás fő alakja (író, rendező, színész) segít neki színre vinni az általa rác – mai szóhasználatnál: szerb – nyelvre fordított Kotzebue-darabot, a *Papagájt*. Balog István húga, Júlia, a német színház operaprimadonnája is vállalta, hogy bátyjával együtt szerb nyelven játszik majd a *Papagáj*-ban.

Fehér Tamás, a magyar társulat „mágusa” (díszlet- és jelmeztervező, zeneszerző, trükkmester, színész stb.), szintén szerb nyelvű szerepét magolja a díszlet állítása közben.

A nézőtérén ül Milovan Vidakovics szerb regényíró, akit Joakim arra kér, örökítse meg „bevonulását a történelembe”, kiáltja ki őt a szerb színjátszás atyjának, hiszen a színház által Szerbia bevonul az európai nagy nemzetek sorába.

A szerb amatőr színészek késnek a főpróbáról. Megérkezik viszont a Budai Egyházmegye képviselője Lázár esperes. A püspök küldötte azt tudakolja, minő fontos társadal-

mi eseményre kerül itt sor, amelyből nem maradhat ki a püspöki beszéd, valamint a Jávor Szerb Ortodox Férfikórus és a Murát török szultán felkoncolásáról szóló szerb hősi ének sem.

A bonyodalmakat tovább fokozza, hogy az előadás primadonnája, Ekaterina Davidovics, nagynénje elől menekülve ront be, és kétségbeesve közli, hogy nagynénje nem engedi játszani, ha csak nem teljesíti néhány kívánságát. A nagynéni – a pesti szerb-ség egyik nagyasszonya – azt szeretné, hogy unokahúga takaros házimunkákat végezzen nyílt színen, ettől remélve a megesett lány kiházasítását.

A cenzúra képviselője sem maradhat ki a „játékból”. Az elmagyarosodott szerb Csernovics János hiánypótlásra szólítja fel a társulatot, különben az esti előadást betiltja. Ráadásként a darab három ifjú színésze is erősen ittas állapotban kerül elő.

Ennyi bonyodalom kétséggé teszi a szerb polgári színjátszás legelső bemutatójának megtartását. De a sok akadály ellenére mégis „felszáll a szerb színjátszás első fecskéje”

a pesti rondellából. Joakim Vujic pedig, aki így már valóban a szerb nemzeti színjátszás atyjának tekinthető, elindul, hogy a szerb fejlődési udvarban is meghonosítsa a színházi kultúrát.

Az előadást támogatta: Magyarország Kormánya, Vajdaság Autonóm Tartomány Kormánya és a magyarországi Szerb Országos Önkormányzat

Radoslav Zlatan Dorić:

Csoda a rondellában

szerb nyelven, magyar felirattal és szinkrontolmácsolással

Rusz Márk Milán, Matoricz József, Nestorović Olga, Ember Tibor, Unginović Branko, Nestorović Mihajlo, Savin Mirjana, Jurkovits Zorica, Zubac Radovan, Gubik Sebastijan, Kraljević Ratko, Gyorgyev Branimir

Zeneszerző: Lengyel Gábor // Díszlet-és jelmeztervező: Radović Dorić Vesna

Rendezte: Rusz Márk Milán és Pajtić Lazar

mikor? hol?

december 6. – 19 óra
Nagyszínpad

ZŰRZAVAROS ÉJSZAKA

Egy vidám történet
a felkapaszkodottságról és a
kivillanó "lyukas zokniról"

1879 januárjában vehemensen ajánlották a bukaresti napilapok a Nemzeti Színház következő bemutatóját, egy ifjú szerző első komédiáját. A szerepeket a kor ünnepelt művészi játszották, teltház várta a premiert.

A habkönnyű komédiát remélő közönség dermedten ismert magára a szereplőkben, a páholyokban a felcicomázott hölgyek zavartan a legyezőjük mögé bújtak, az előadás végén sokan kifütyülték a színpadra felrángatott szerzőt. Nem véletlenül: a Zűrzavaros éjszaka szereplői a 19. század utolsó évtizedeinek, a román polgárság kialakulásának, felemelkedésének tipikus figurái voltak.

Ez a vidám történet a felkapaszkodottságról szól. Itt mindenki egy fejjel magasabbnak szeretne látszani, miközben a nagy nyújtzkodás közepette kivillan a lyukas zokni. Szatíra ez a javából, tele remek jellemrajzokkal. Figyelmünket lekötí a családi háromszög zűr-zavara, amelyben a megcsalt férj a nyilvánvaló tények ellenére vakon megbízik házi bizalmasában, aki szemrebbelés nélkül fölszarvazza.

A háttérben egy sebtében összeeszkábált társadalmi rend körvonalait látjuk – a 19. századi román polgárság születésének pillanatát vette górcső alá Caragiale. Ám nemcsak a sajátosan balkáni világra ismerhetünk rá, amelyet a korrupció, a protekció, a visszaélések hálózata ural, hanem bizony saját közép-európai viszonyainkra is. A korrajz a maga időtlenségével csupán a háttér. Az előtérben az emberi hiúság karneválja tombol. Caragiale az örök emberit, a torzonborz, hazug és nagyravágyó, de esetlenségében, kiszolgáltatottságában, érzelmi zavarában mégis szeretnivaló kispolgárt jeleníti meg abszurdba omló környezetével együtt.

Sinkó László, Eperjes Károly | fotó: Eöri Szabó Zsolt

– A Caragiale által megrajzolt jellegzetesen román társadalmi viszonyrendszert magyar színészek játéka kelti életre, így eltávolodhatunk a szerző által „diktált” couleur locale-tól – mondja Szabó K. István rendező, aki fontosnak tartja hozzátenni: – A darab jellegzetes nyelvezete és figurái éppen olyan hitelesen jellemzik a magyar társadalmat, mint a román. Mert ki ne értené – akár magyar, akár román –, ha egy darabban feltékenységgel fűszerezett családi perpatvarról, vagy a mindent átszövő politikai háttérű korrupcióról esik szó.

Ion Luca Caragiale

Zűrzavaros éjszaka

Eperjes Károly, Sinkó László, Kristán Attila, Rácz József, Schnell Ádám, Básti Juli, Söptei Andrea

zenészek: Gáspár Álmos, Farkas Rózsa és Horváth Károly

Fordító: Seprődi Kiss Attila // Díszlet- és jelmez: Cristina Milea // Zene: Horváth Károly

Rendező: Szabó K. István

mikor? hol?

december 7., 8., 13., 14. – 19 óra
Gobbi Hilda Színpad

Reviczky Gábor, Esztergályos Cecília, Eperjes Károly | fotó: veszprémi Petőfi Színház

ADÁSHIBA

Egy kortárs-klasszikus komédia pazar szereposztásban

– A tévé! A tévé a legfontosabb. Pedig nincs is a színpadon, mégis ott van, de mennyire! Hiszen a darab kezdetén már be van kapcsolva, s ki sem kapcsolják az előadás végéig. Itt, a színpadon a tévékészülék mégsem valóságos tárgy, hanem a képernyő maga a színpadnyílás – mondja a darabjáról a szerző, Szakonyi Károly.

A Bódóg család fontos eseményre készül. Fiuk tizennyolcadik születésnapját akarják megünnepelni. Összegyűlik a család, de közben folyamatosan nézik a tévét. Életüket egy dolog képes felkavarni, mikor albérelőjük elrontja azt...

Az *Adáshiba* Szakonyi Károly egyik leg-sikeresebb műve. Megírása után több mint négy évtizeddel még ma is aktuális problémákat vet fel. Sőt!

– Nem retró darab az *Adáshiba*, ma is „szól”. Íróként öröm, emberként szomorú-

ság belegondolni abba, hogy most is aktuális ez a történetem, amely nem a tévéről, hanem az emberi kapcsolatokról szól, és úgy vettem észre rezonál a mai napig – véli a szerző, és hozzáteszi: amikor egy író 1970-ben megfogalmazza társadalomkritikáját a magyar valóságról, és a darabját még 2013-ban is változtatás nélkül játsszák, az jó vagy rossz?

A világ bizonyos szempontból nem változik. Általános, a nyugati társadalmakra jellemző probléma, hogy az emberek egyre inkább befelé fordulnak, lazulnak a családokat, barátságokat, párkapcsolatokat összetartó érzelmi szálak. A technikai fejlődés gyorsaság, kapkodóvá teszi az életünket, mindez pedig felületességet szül, az értékek vesztenek tartalmukból... Ezek a jelenségek érzékenyen érintenek mindenkit, és ezért arathatott sikert az *Adáshiba* megannyi hazai színre állítás mellett számos külföldi színpadon is.

– Úgy látszik, nem tanulunk a hibáinkból – vonja le a keserű következtetést Tordy Géza rendező. – Olyan szörnyű világot élünk, amelyben nem hogy egymásra nem figyelünk, de talán még Jézust se ismernénk meg, ha lejönne közénk...

Szakonyi Károly

Adáshiba

Eperjes Károly, Esztergályos Cecília, Darabont Mikold, Chajnóczi Balázs, Trokán Anna, Habóczki Máté / Ticz András, Oberfrank Pál, Reviczky Gábor

Díszlet: Perlaki Róbert // Jelmez: Szlávik István

Rendező: Tordy Géza

a Veszprémi Petőfi Színház vendégjátéka

mikor? hol?

december 12. – 19 óra
Nagyszínpad

VITÉZ LÉLEK

A visszatérés és az újrakezdés drámája

– Keresve sem találhatnák a világirodalomban még egy olyan szerzőt és darabot, amely most jobban illene hozzánk, az újrainduló Nemzetihez, mint Tamási Áron és a *Vitéz lélek* – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila. – Leginkább a derű miatt, ahogyan ez a történet megszólal. Lehet, hogy vannak Tamási drámai életművében a *Vitéz lélek*-nél erőteljesebb, a színpadi karakterformálás szempontjából érettebb, ha tetszik, drámaibb alkotások, de bizakodóbb aligha.

A *Vitéz lélek* 1940 októberében, közvetlenül az észak-erdélyi bevonulást követően született. Bemutatója 1941. január 25-én volt a Nemzeti Színházban. A „komoly játék” műfaji megjelölésű színdarab története a visszatérés és az újrakezdés drámája. Annak az elbeszélése ez, hogy – Pilinszky szavaival élve – miként fogadja vissza „az ősi rend” a háború után hazatérőt. A maga korában Tamási ezzel a „programmal”, mely kardcsörtetés helyett arra buzdít, hogy „műveljük meg kertjeinket”, korántsem aratott osztatlan sikert. Alapállása akkor naivnak tűnt a kortársak szemében, de a történelem nagyon hamar bebizonyította, hogy a 20. század igazi katasztrófája a „kis világok” pusztulása, a hagyományos közösségek

felszámolása lett – elég, ha csak a Ceaurescu-féle falurombolásra gondolunk.

A *Vitéz lélek* arról is szól, hogy amikor romokban a házunk, a hazánk, mivel lehet újrakezdeni, s főleg milyen hozzáállással? Egy számár – a darabban testi mivoltában meg sem jelenő figura – a maga alázatosságával, a hátán hordott keresztjével több mint jelkép. S persze a darab középpontjában ott van még a szerelem csodája is.

– És a mese, ami egyre inkább hiányzik az életünkől. Bevallom, rendezőként magam is egy jó évtizeden át száműztem a történetet és a mesemondást a munkáimból. Most viszont úgy gondolom, hogy ezek nélkül nincs színház.

A *Vitéz lélek* Vidnyánszky Attila felfogásában életigenlő módon akar tudósítani arról, hogy egy talpra állási folyamatban vagyunk, s hogy van tartalma és pátosza az önmagunkba vetett hitnek, hiszen ha belegondolunk, minden lepusztultságunkkal, a gátló tényezőkkel együtt mi, magyarok hihetetlenül életerős, talpra állni képes nemzet vagyunk.

Tamási ebben a művében már nem a székel nyelvjárás szembetűnő stíluselemeivel él. Nem édes-bús népszínművet ír, hanem a magyar néplelek igazi drámáját viszi színre. Azt

a párbeszédekben megragadható dinamizmust mutatja föl, s hozza drámaíróként játékba, mely az egy nyelvet beszélő közösségeket végső soron összetartja – ahogyan a múltban, úgy reményeink szerint – a jövőben is.

Tamási Áron

Vitéz lélek

Trill Zsolt, Horváth Lajos Ottó, Mécs Károly, Martinovics Dorina, Reviczky Gábor, Nagy Anna, Tóth László, Tenki Réka, Tóth Augustza, Varga József, Újvári Zoltán

Hangfelvételtől közreműködő zenészek: Pál István (hegedű), Kiss Gy. László (tárogató, klarinét), Réman Zoltán (szoprán és alt szaxofon), Bognár András (ütőgardon), Horváth Balázs (nagybőgő), Csergő Domokos (dobok, ütőhangszerek), Könczei Árpád (zongora, elektromos orgona)

Zeneszerző: Könczei Árpád // Díslettervező: Olexander Bilozub // Jelmeztervező: Balla Ildikó

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 13., 28. – 19 óra
január 3., 4. – 19 óra
Nagyszínpad

Tóth Augustza, Horváth Lajos Ottó | fotó: Eöri Szabó Zsolt

ANGYAL-FÜTTY

Berecz András mesét mond

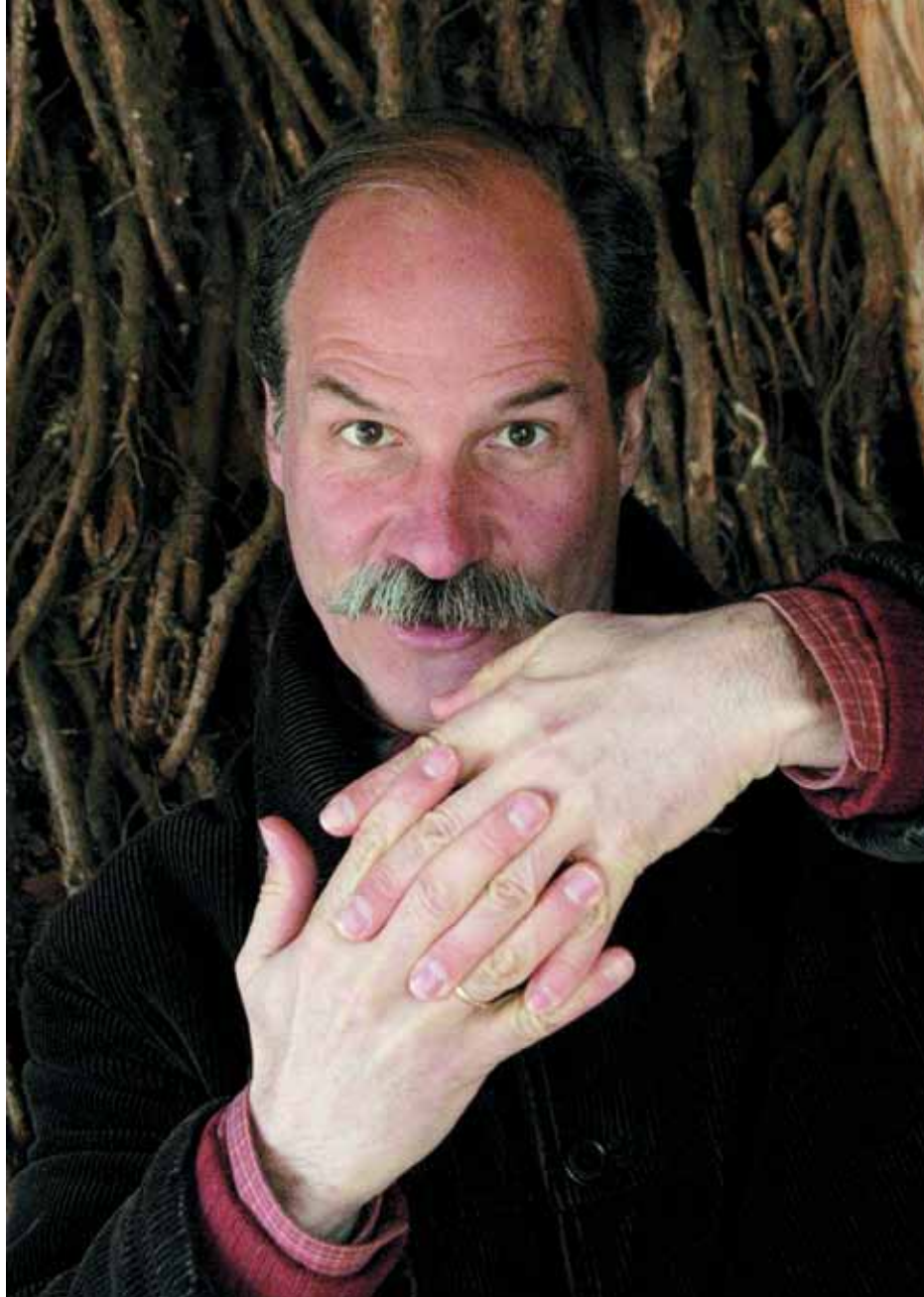
A népmesét, a mesemondást, a magyar nyelvet ünnepli ez az „Aranyfütyty”-ös este. Az elhangzó mesék a magyar próza legszebb állapotait, hamisítatlan nyelvi észjárásunkat, ezrek-százezrek munkáját emelik régóta érdemelt magasságba, a színpadra. Teológiailag kikezdzhető mesék ezek, de párjuk mindig függőleges, s mikor botlik is, ég felé törekszik.

Ez alkalommal a világ teremtetését ismerjük meg töviről hegyire, akképpen, hogy az Úr rejtett műhelytitkaiba pillantunk be. Felvillannak az idők, mikor e teremtett világon Krisztus Urunk Szent Péter kérésére – okulásunkért, javulásunkért – még egyet-egyet ront, igazít, durvít, finomít...

Az est tetőpontján egy angyal leszorított szárnyakkal fütyölve zuhanik alá, táncatlan, szomorú világunkba, egyre sebesebben - hogy a népek végre igaz jó kedvükből táncolni tanuljanak. Angyali édes zuhanást, jó figurás szellem- és lélektáncot kíván hallgatóinak Berecz András.

A mesemondó szerint ma is ugyanaz a mesék szerepe, mint régen.

– Bánatos embert csiklandozni, lustát frissíteni, fáradt, tespedit embert megugrajtani, szaladót megállítani, gőgöst megalázni, hebrencset ábrándozásra szorítani... hogy jobban essen minden nap. A mese fontos kérdésekre

válaszol, anélkül, hogy rád erőszakolná a véleményét. Nem fogalmi, hanem képi gondolkozás, nem fáraszt senkit. Az ember küzdelmeivel foglalkozik, igyekszik magyarázatot adni, hogy mit keresünk itt, születéstől a halálig ebben a rövid időszakban. Reményt táplál mindig, a csillagos eget megmagyarázza és ezt a fekete földet, itt alattunk. A mese egy népnek a gondolkozása, világlátása, tempója, etikai kódexe, sok embernek a munkája. Ha valaki mesét mond, akkor nem csak ő beszél, hanem beszélnek még a halottak is. Tehát érdemes megbecsülni.

– Az örökös vészharangzúgásban sokan kitűnő munkát végeznek, én ehhez gyenge vagyok. Inkább kicsit lépek, de előre, a lehetségeink felé, és ha lehet nem zsákutcába, nem szakadékba. Megmentek egy szót, az ismeretlenségből kiemelem, megtisztogatom, ápolgatom, megpróbálom visszaadni azoknak, akik közt ő is jól érzi magát. Kihalá-

szok egy mondatot, mesét, hajlítást a dalban. Apadó, pangó vízből megpróbálom átemelni a nagy tóba, élő vízbe. Hátha tovább él. Így vagyok nyugodt. A betegre nem a betegséget olvasom rá, szőlőmet nem verem meg, legyengült nemzetemet nem gúnyolom ki... Arra a kérdésre, hogy megmaradunk-e, nem tudok válaszolni, nem akaródzik, inkább azt teszem fel magamnak minden nap, hogy mit tettem a fennmaradásért, a nagy romlás ellen. Erre tudom a választ, ez ad derűt, kedvet a jó munkához.

Angyalfütyty

Berecz András mesét mond

mikor? hol?

december 14. – 19 óra
Nagyszínpad

TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT

József Attila versei Hobo előadásában

– Mindig kisajátítottam József Attila verseit, úgy éreztem, sorai rólam szólnak. Ez az előadás nagyobb alázattal készült, a Költőt szeretné bemutatni – nyilatkozta 2005 táján Hobo, amikor Vidnyánszky Attila rendezésében elkészült a Tudod, hogy nincs bocsánat című előadócst. József Attila Hobo számára olyan fontos költők sorába tartozik, mint Pilinszky János, Villon, Faludy, Viszockij, Ginsberg. Hobót régóta foglalkoztatja József Attila költészete – már első koncertjein is előadta a költő megzenésített verseit.

– József Attila műveit úgy olvasom, mint a szent könyveket, és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva. Az előadással az volt a célom, hogy bevonjam és továbbgondolkodásra készítsem a nézőt – mondja Hobo, aki a bemutató óta bejárta az egész országot és a határon túli magyarlakta vidékeket is, és közel kétszáz alkalommal tolmácsolta a költő gondolatait. Az Új Színházban tartott bemutató óta ezt az utat bejárva jutott el az előadás többek között a debreceni Csokonai Színház, a Budapesti Kamaraszínház után a Nemzetibe.

*Tudod, hogy nincs bocsánat,
hiába hát a bánat.
Légy, ami lennél: férfi.
A fű kinő utánad.*

*A bűn az nem lesz könnyebb,
hiába hull a könnyed.
Hogy bizonyosság vagy erre,
legalább azt köszönjed.*

*Ne vádold, ne fogadkozz,
ne légy komisz magadhoz,
ne hódolj és ne hódíts,
ne csatlakozz a hadhoz.*

*Maradj fölöslegesnek,
a titkokat ne lesd meg.
S ezt az emberiséget,
hisz ember vagy, ne vesd meg.*

József Attila

Tudod, hogy nincs bocsánat

Előadó: Földes László Hobo

Zene: Hárs Viktor, Márta István, Nagy Szabolcs

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 15., 16. – 19.30 óra

Kaszás Attila Terem

SCAPIN, A SZEMFÉNYVESZTŐ

Reneszánsz és mégis modern – vígjáték szomorú szállal

Jelenet az előadásból | fotók: Michaela Marin

A fergetegesen pergő Molière-vígjáték a világhírű román színházi mester, Silviu Purcărete rendezésében látható, a címszerepben Trill Zsolttal. A rendező szerint Molière reneszánsz műve ízig-vérig modern vígjáték, amely akár napjainkban is játszódhat. Két fiatalember keresi a boldogságot. Az apák szerint azonban nem jó helyen. A fiúk Scapinhez fordulnak segítségért. Az öregek meg- és legyőzéséhez a furfangok mesterének minden találékonyságára szükség van...

– Számomra Molière egyik legjobb darabja a Scapin. Dramaturgiai felépítése hibátlan, stílusa és formája is remek. A szöveg matematikája és zenei felépítése tökéletes – mondja Silviu Purcărete. – Molière élete, pályája végén, miután bemutatták botrányos darabjait: a *Tartuffé*-öt, a *Mizantrópot*, a *Don Juant*, írt egy burleszk-komédiát. Egy ilyen kis olasz farce-ot, amely ugyanakkor különlegesen kifinomult, rétegzett mű. Gyönyörű az a szomorú szál, amely a burleszken túl fel-

fedezhető benne. Persze ez csak mint „keserű szájíz” érzékelhető. Semmiképp sem szabad ezt a keserűséget direktben játszani, mert akkor nyomban a bolondokházában találjuk magunkat – magyarázza Purcărete.

Molière reneszánsz komédiája történhetne ma is, vagy néhány száz évvel ezelőtt. Purcărete Scapinje megidézi a múlt század 50-es, 60-as éveit. Egy szegény olasz kikötőváros lepusztult kávézójában vagyunk. Itt bukkan fel a zongorista: Scapin. Világos, hogy ebben a műben Molière sok olyan utalást tesz, amelyek saját – viharos, vitákkal, sikerekkel és kudarcokkal teli – életére vonatkoznak. Így tett más darabjaiban is, de itt különösen. Scapin művész – frusztrációival, hiúságával, illúzióival, kudarcával együtt, sok öniróniával fűszerezve. Scapin Molière maga.

– Trill Zsolt Scapinje egy idős pacák, aki már-már bölcs, nem akar semmit az élettől, és ez a kaland az ő utolsó fellángolása, utolsó nagy dobása. Bonyolítja a szálakat, élvezi

is, hogy ez még megy neki, de túl van ő már ezen. Fontosabb, hogy ott van neki a zongora. Vagyis a művészet – mondja a rendező.

Az előadás 2012-ben meghívást kapott a POSZT versenypogramjába.

Molière

Scapin, a szemfényvesztő

Trill Zsolt, Varga József, Garay Nagy Tamás, Rácz József, Mészáros Tibor, Vranycz Artúr, Orosz Melinda, Szűcs Kata, Szűcs Nelli, Olt Tamás.
Zongorán közreműködik: Komlósi Zsuzsa

Fordította: Rideg Zsófia // Dísztet, jelmez, light design: Helmut Stürmer // Zeneszerző: Vasile Şirli

Rendező: Silviu Purcărete

mikor? hol?

december 15. – 15 óra és 19 óra
Nagyszínpad

SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ

Jelenet a Szarvassá változott fiú című előadásból | theater.hu – fotó: Illovszky Béla

Milyen üzenetet hozhat fentről, akinek megadatik, hogy betekintsen a titkok kapuján túlra? Ki emeli fel a „fiút”, hogy eljuthasson oda, ahol az ég és a föld egymással találkozik? Vidnyánszky Attila, aki a költői színház eszközeivel újraírta Juhász Ferenc hatalmas versét, az elszakadásról és a hazatérés lehetlenségéről mesél, és a közösség által a magasba emelt ember, a „fiú” felelősségéről.

Akármi van is a titkok kapuján túl, aki odamerészkedik, csak jó hírt hozhat a közösségnek, amely őt oda felemelte – vallja a rendező.

A költeményről: a megtört, fájdalmában megöregedett anya várja vissza fiát a biztonságot nyújtó szülői házba. A fiú azonban nagy úton jár, a titkok kapuján szeretne áthaladni, mert odaát létezésének értelmét, igazságát sejtí. Anyja hiába csábítja a régi emlékekkel, a jól ismert illatokkal, ízekkel, táncokkal, mesékkel, a halott apa megidézésével, a fiú nem térhet haza. A fiú az önmagáról való tudást áhítja, ám ez csak úgy lehetséges, ha önnön arcát felejtí, ha „szarvassá változik”.

A szarvassá változott fiúnak a gyökerektől az univerzumig a villanyfényben-benzinben fürdő városon keresztül vezet az útja, miközben folyamatosan felidéződnek számára a falusi otthon képei is.

A beregszásziak előadása követi Juhász Ferenc hosszúversének tagolását. Az első szakaszban „az Anya és a Fiú téren és időn átívelő, a gyerekkort, az összetartozást felidéző párbeszéd”, a kétségbeesett anyai kiáltás és a fiú fájdalmas, de kíméletlen mondata („anyám, édesanyám, nem mehetek vissza, ne csalogass engem”) visszhangzik. A recitált párbeszédet olyan elementáris képsorok kísérik, mint a szarvas-fiú ébredése, vagy a könyv-patakon egyensúlyozó szarvascsorda rituális tánca. A második „epizodikus, már-már történeté összeálló, epikusba hajló jelenetsor” a fiúnak a modern városba vezető útját s az itt szerzett élményeit jeleníti meg, például találkozását a híveit benzinnel tápláló, sátáni nőalakkal. A város izgalmas, ám annak érzéketlenebb, kegyetlenebb tapasztalataival összemosódnak az otthon „földközeli” és az apa temetésének szinte szürreális képei.

Az előadás katartikus pillanatok sorozatából épül fel. Ilyen többek között a „csak tiszta forrásból” színpadi megfogalmazása, valamint az utolsó jelenet, amikor a fiú a titkok kapuján a csillagok közé lép át – helyettünk, de értünk.

Vidnyánszky Attila 2009-ben a Halotti pompa és a Három nővér mellett A szarvassá változott fiú rendezéséért kapta meg Moszk-

vában a Mejerhold-díjat. A színházi nyelv megújítóinak járó elismerést korábban olyan európai hírű rendezőknek ítélték oda, mint Krzysztof Warlikowsky, Matthias Langhoff és Krystian Lupa. A 2003-ban született előadás sikerrel szerepelt a Bárka Színház nemzetközi fesztiválján, Kopolcson, az Ördögkatlan Fesztiválon, a kijevi GogolFesten és a Passages Fesztiválon (Metz, Nancy).

Juhász Ferenc

Szarvassá változott fiú

Tóth László, Rácz József, Kristán Attila, Kacsur András, Kacsur Andrea, Ferenci Attila, Sötér István, Orosz Ibolya, Orosz Melinda, Béres Ildikó, Vass Magdolna, Töröcsik Mari, Trill Zolt, Szűcs Nelli, Varga József, Ivaskovics Viktor, Szabó Imre, Krémer Sándor, Gál Natália, Tarpai Viktória

Koreográfus: Horváth Csaba // Díszlet és jelmez: Oleksandr Bilozub

Rendező: Vidnyánszky Attila

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadása.

mikor? hol?

december 16., 17. – 19 óra
Nagyszínpad, színpadi nézőtér

Szűcs Nelli, Trill Zsolt, Kristán Attila, Tóth László | fotó: Máthé András

FODRÁSZNŐ

Hazai és nemzetközi fesztiválsikerek után először a Nemzeti Színházban

„Mosolygunk, mert nincs nő, aki ne ismerné fel magában a fodrásznőt, akinek csak a kedvétől függ, hogy aznap éppen harmincnak néz ki, vagy úgy, mint aki rég elmúlt már negyven. Nem idegen tőlünk az sem, hogy Irinát is többnyire olyanokkal hozta eddig össze a sors, mint első férje, a részeges művész Nyikolaj (Trill Zsolt), az öt szeretőnek kívánó középszerű, középkorú nős férfi Alekszej Nyikolajevics (Tóth László), az odaadó, de esetlen Viktor (szintén Trill Zsolt), vagy az Irina érzelmeit csak kihasználni akaró Jevgenyij (Kristán Attila). Sok, hozzá hasonló cipőben járó nővel ellentétben, azonban Irina rendíthetetlenül hisz a szerelemben, történjen vele bármi. (És valóban, ami rossz csak történhet, az meg is esik vele.) Irina viszont nem fél világgá kiabálni érzéseit, mellyel mindenkit felpezsdít maga körül, nem csoda, hogy a darab összes férfi jea beleszeret (a nézővel együtt) a nő őszinteségebe és életvidámságába...” – írta Váró Kata Anna a Fodrásznőről a Kritikában.

– A boldogság után vágyódó nő sorsának egyetemes problémáit gogoli groteszk-séggel ábrázolja Medvegyev drámai szövege

– mondja Kozma András, a Fodrásznő fordítója és az előadás dramaturgja. – A derűbe és szeretetbe csomagolt fájdalom a rendező, Viktor Rizsakov színházi nyelvének egyik jól felismerhető sajátossága. Az emberi vágyak és a rideg valóság között feszülő ellentmondást emeli költői szintű látomássá az előadás, amely minden korosztály érzékeny rétegét képes megszólítani, részvételre és életének újragondolására készíteni.

Az előadás rendezője a kortárs orosz színházi élet egyik emblematikus figurája, a „Kiszlorod” (Oxigén) elnevezésű színházi mozgalom elindítója, a színházi pedagógusként is ismert Viktor Rizsakov, aki Moszkva egyik legendás intézményében, a Csehov nevét viselő Művészszínházban dolgozik, tanít. A 2013/2014-es évad végén Gorkij Éjjeli menedékhelyét állítja majd színre a Nemzeti Színházban.

A Fodrásznő nyerte 2010-ben a POSZT legjobb előadásának díját, a címszereplő Szűcs Nelinek pedig a legjobb női alakításért járó elismerést ítélte oda a Maszk Színészege-

sület. A produkció vendégszerepelt Sepsi-szentgyörgyön a REFLEX Nemzetközi Színházi Biennálén, Minszkben a Panorama Fesztiválon és az oroszországi Jaroszlavl Volkov Fesztiválján, 2013 szeptemberében a kijevi GogolFesten. A Fodrásznő látható volt már többek között a Szentendrei Művészetalomban, a veszprémi Pannon Várszínházban, a Gyulai Várszínházban, Sóstón, a Szegedi Nemzeti Színházban, Kapolcson, a tatabányai Jászai Mari Színházban, Kőszegen, Szarvason, az Ördögkatlanban, Szatmárnémetiben és Nagyváradon...

Szergej Medvegyev

Fodrásznő

Szereplők: Szűcs Nelli, Trill Zsolt, Tóth László, Kristán Attila

Díszlet és jelmez: Viktor Rizsakov // Fordító és dramaturg: Kozma András

Rendező: Viktor Rizsakov

mikor? hol?

december 18., 22., 29., 30. – 19 óra
Nagyszínpad

KARNYÓNÉ

„Tragikus” végkifejlet és tündér-megváltás

Szűcs Nelli | fotó: a beregszászi társulat archívumából

„Olyan modern, minden színpadi esetlenségével együtt, hogy valójában közelebb áll hozzánk, mint bármi, amit a vígjáték műfajában a magyar irodalom létrehozni tudott.” A 19. század közepén írta ezt a darabról egy kritikus, akinek szavai, ahogy a darab mondánivalója is, maig érvényes. Groteszk tündérbohózat ez a javából, a maga nemében az első a magyar drámai irodalomban. Az abszurd jegyeit is magán viselő írásmű, túl a felhőtlen szórakoztatáson, kíméletlen satírával közelít a nagyon is élő, ma is aktuális emberi, társadalmi problémákhoz, s olyan konfliktushelyzetekről beszél, melyek attól humorosak, hogy drámaiságuk bőrig hatoló, már-már túlságosan is ismert számunkra.

Vidnyánszky Attila rendezésében sajátos módon elevenedik meg Csokonai világa. Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak című sokat játszott és sokféleképpen feldolgozott művet további Csokonai-szövegekkel gazdagították. A groteszk bohózatot csak még jobban megerősítő részletek hangzanak el A méla Tempefői, azaz: az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon című darabból, A csókok, Melyik a legjobb csók?, a Cultura című vígjátékból. Az előadás persze mai is: egy kelet-európai szemétdombot látott bele a rendező: az ő Karnyónéjának a boltjában már nincsen semmi, csak adósság, Patkány- és egérrágta, légyjárta szatócsebolt maradványát látni a színen, amiről még azt

Csokonai Vitéz Mihály

Karnyóné

Szűcs Nelli, Varga József, Trill Zsolt, Orosz Melinda, Ivasokovics Viktor, Rácz József, Kacsur András, Kristán Attila, Vass Magdolna, Ferenci Attila, Tóth László, Sötér István, Kacsur Andrea, Orosz Ibolya, Béres Ildikó, Szabó Imre, Katkó Ferenc, Gál Natália

Koreográfia: Énekes István // Zene: Pál Lajos // Díszlet, jelmez: Balla Ildikó

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

december 19., 20. – 19 óra
Gobbi Hilda Színpad

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadása.

hisszük, hogy értékes, pedig dehogy. A „tragikus” végkifejlet utáni tündér-megváltás pedig, más okok miatt is elgondolkodtató lehet: az igazából nem szántszándékkal, inkább sorsszerűen elkövetett csalás, bűn, még ha el is nyeri méltó büntetését, vajon miért nem ítélik örök kárhozatra?

Csokonait méltán érezheti saját szerzőjének a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulata, hiszen a hazai fesztiválok sorát megjárt Karnyóné mellett a Dorottya című vígposzt is színpadra vitték. A Dorottyával sikerrel szerepeltek a III. Színházi Olimpián Moszkvában, 2001 legnagyobb világszínházi eseményén.

TOVÁBBI ELŐADÁSOK a Nemzeti Színház műsorán: **Szigligeti Ede: Liliomfi | SÖR – Shakespeare**
Összes Rövidítve (angol nyelven) | Földes László Hobo: Ballada a két sebzett hattyúról |
Csehov egyfelvonásos komédiái

„Ha kihúzzák a szöveg jelentős részét egy komédiából, a kiszínezésre váró üres lapokat veszik el a színészekről.”

A zűrzsavar nyomában

fotó: Rozmanitz Gábor

A recenzens chavi penzuma a *Zűrzsavaros éjszaka*. Igen ám, de a derék kritikus (tudjuk, ilyen faj nem létezik, de sebj), akinek már nincs ott a tojás-héj a fenekén, s látott karón varnyút eleget, kissé tanácstalanul vonogatta a vállát az előadás után.

Nem akadt ki a látottakon, nem kellett a ruhatárból az első kocsmáig futnia, hogy szatmári szilvába fojtsa felháborodását, s nem kérte számon a szeszélyes sorstól, miért éppen ebbe a színházba vetette erre a bő egy órára. A nézőtérrel kifele sétálva leginkább nem gondolt semmit. Legfeljebb – mint egy Shakespeare-előadás tapsrendjéből ellógó mellékszereplő – konstátálta, hogy negyed kilenckor az utcán lesz, ami nem sokszor esett meg eddig vele színházlátogatói pályafutása során. Az előcsarnokban figyelmesen felsegítette feleségére a kabátját, beültek autójukba, s hazahajtottak. A recenzens jól házasodott, mindig is marhaságnak tartotta az „ellentétek vonzzák egymást” kapitis közhelyét, szerinte inkább a kulturális azonosságok járulhatnak hozzá egy harmonikus párkapcsolathoz, s e téren szerencsésnek vallhatja magát. Nem csoda, hogy színház után gyakorta kibeszélte b. nejevel a látottakat. Most pár tétova mondat után elakadt a máskor oly pezsgő társalgás. Addig eljutottak eszmecserejükben, hogy a színészek alapvetően tetszetek, de a darab előadását indokló *miértre* nem találtak megnyugtató választ.

A recenzens töredelmesen bevallja, nem mondhatja magát Caragiale szakértőnek, így csak a látottakra – és azt követően olvasottakra – tud hagyatkozni. Azt különösebb előtanulmány nélkül is ki meri jelenteni, hogy a *Zűrzsavaros éjszaka* egy igazi commedia dell'arte kanavász: egyszerű helyzetkomikum adja a történet vázát, amelyben néhány tulajdonsággal felskiccelt, tipizált figurák próbálnak – egymást is gond nélkül átverve – boldogulni. Féltékenység, hűtlenség, intrika, szerelem és korrupció a motivációs oldalon, szűklátókörű, ostobácska férj, ravasz, gátlástalan segéd, bölcs nagybácsi, ledér háziasszony, szerelemre vágyó facér sógornő, szerelmes tintanyaló, ügyeskedő szolga a karakterek oldalán – azaz az összes szín ott a palettán egy jó komédiához.

A kritikusnak a színpadi tér elnyerte tetszését: mintha egy Beckett-előadásba csöppennénk, akár a *Godot-ra várva* vagy a *Végjáték* díszlete is lehetne a nézőket fogadó eklektikus, lepusztult színpadi miliő. Ebben a világban állandósult az átmenetiség: asztalok, székek, betonkeverő, állványok, rámpák, varrógép, kád, hintáló meghitt összevisszaságban, valamint egy lecsupaszított autókrosszéria, aminek a platója franciaágyként funkcionál. Schol se vagyunk és mindenhol, leginkább egy Kusturica-

film kissé idealizált peremvidékén. Ugyanígy tetszett kritikusunknak az élő színpadi zene alkalmazása, sosem árt, ha van pár jó zenész a színpadon, mindig segít a miliőteremtésben.

Az előadás hosszából kikövetkeztethető, hogy a rendező, Szabó K. István vastag filcet használt a szöveggönyv kialakításakor, jelentősen megkurtította az eredeti szöveget. A recenzens gyanítja, itt lehet a kutya elásva. Jobb lett volna egy vékony cerkát használni. A legtöbb Molière-vagy Goldoni-darabot ugyanis három mondattal el lehet mesélni, nem a történet összetettsége adja a komédiák savát-borsát, hanem az elbeszélés mikéntje, a rendező és a színészek által belevitt egyéni ötletek és játékok sora. A sűrítések és lassítások, a késleltetések és ismétlések, az előadás dinamikájának profi megkomponáltsága. Ezekhez viszont idő kell, ki kell játszani a kínáló helyzeteket, késleltetni a félreértések megoldását, ugyanis ezek segítenek felépíteni a figurákat és a mulatságos helyzeteket, ugyanis ezek tudják berántani a nézőt a történet szövevébe. Ha kihúzzák a szöveg jelentős részét egy komédiából, a kiszínezésre váró üres lapokat veszik el a színészekről. Mert vicces a dupla fenékű hűtlenségi jelenet, mikor a szerető gyötri féltékenységgel a csapodár feleséget, s betonkeverőbe próbálja ölni magát; szórakoztató, mikor a felszarvazott férj és a szarvakat ráaggató szerető vállt vállnak vetve üldözik a rossz helyre beosonó hősszerelme, de ha pár percen belül tisztázódik minden félreértés, akkor tőkesúlyát veszített vitorláshoz lesz hasonlatos komédiánk.

A recenzens nem korrigálhatatlan születési rendellenességnek köszönhetően rosszindulatú és kritikus, ezért mindenképp a rendező javára írja azt a szereposztási csavart, hogy az eredeti történethez képest idősebb színészekre osztja a főszerepeket, így Básti Juli szeniális, kissé már hervadó önagysága lesz, míg Söptei Andrea vénlányos sógornőjének és Schnell Ádám öszülő halántékú hősszerelmesének az egymásra találása egy nem túl csillogó élet késői konszolidációjának hat. A többieket sem érheti panasz, Eperjes Károly fegyelmezetten és profin hozzá a rá szabott komikus figurát, Sinkó László szellemesen ellenpontozza őt, s Vidnyánszky Attila beregszászi csapatából érkező Kristán Attila és Rác József is magabiztosan helytállnak, előbbinek Básti Julival közös jelenetei adják az előadás legintenzívebb pillanatait.

A toronyóra többször megkondul az előadásban, a történet megmevedik ezekre a pillanatokra. Mintha az eltűnt idő nyomában járnának szereplőink, miközben a zűrzsavarnak sem ártana a körmére nézni.

Osztovits Ágnes

A Nemzeti hívott egy avatott Caragiale-rendezőt, Szabó K. Istvánt, és felvonultatta remek színészeit, régi és új sztárjait. Zajlik hát a kíváncsian várt társulatépítés.

Az úrhatnám kispolgárok

fotó: Bulla Bea

Letaglózva megyünk kifelé a színházból, a *Szarvassá változott fiú* megindító záró jelente után nincsenek szavaink. Csakhogy ránk köszön egy rég látott fiatalember, sokféle játszó szabadúszó színész barátunk. Valahogy meg kell törni a csendet. Hát igen, mondja ő, el kell ismeri, a Vidnyánszkyknak óriási társulata van. Hallgatunk egy sort, bólogatunk, aztán a fiú hozzátesszi: kíváncsi vagyok, mit fog kezdeni a régi nemzeti sztárokkal.

A *Zürzavaros éjszaka* után megint összefutunk, ezúttal nem letaglózva. Kár, hogy ilyen rövid volt, mondja barátunk, ennyire zseniális színészeket ritkán lát az ember. És egymásra licitálva dicsérik Básti Julit, Eperjest, Sinkó Lászlót, Kristán Attilát, aztán mindenkit.

Ion Luca Caragiale *Zürzavaros éjszaka* című, eredetileg két felvonásos vígjátékát 1879-ben még politikai satíráként fogadta a közönség, idővel azonban a politikai színezet lekopott róla, s maradt egy szellemes bohózat az úrhatnám kispolgárról, aki nem lát tovább az orránál, helyesebben még az orra elé sem lát. Ha látna, észrevenné, hogy bizalmi embere szarvazza fel a saját házában, miközben ő árnyakkal hadakozik.

Több színház is elővette az utóbbi néhány évben a *Zürzavaros* (korábbi fordításban: *Viharos éjszaka*), minden bizonnyal azért, mert az áthallásokon túl remek komédiázásra ad alkalmat. A Nemzeti hívott egy avatott Caragiale-rendezőt, Szabó K. Istvánt, és felvonultatta remek színészeit, régi és új sztárjait. Zajlik hát a kíváncsian várt társulatépítés.

Szabó K. István a Gobbi Hilda Színpad adottságait remekül kihasználva egy térben mozgatja szereplőit. Dumitrache tekintetes uraméknál ugyanis renoválják a lakást (a darabban is van erre utalás), így minden a ház elé, a fakereskedés kellei közé kerül: fürdőkád, tűzhely, szék, asztalok, varrógép stb. Ebben a hatalmas felfordulásban mozognak pompás jelmezekben a szereplők. (A díszlet és jelmez Cristina Milea remek munkája.)

Szabó K. István gyors tempót diktál, de arra gondosan ügyel, hogy minden szereplő megmutathassa önmagát, hogy minden apró mozdulatnak, pillantásnak, mondatnak súlya, funkciója legyen. Dumitrache úr segédje, Chiriac a hatalmas rendetlenségben, koszban, kapkodásban kimérten borotválkozik, nézegeti magát a tükörben. Még nem tudjuk, mi végre a piperkőcség, de máris körvonalaázódik a figura, aki ura jóhiszeműségét kihasználva szerelmi viszonyba bonyolódik a ház asszonyával. Ipingscu rendőrbiztos, Dumitrache úr barátja

hazafias cikket olvas fel annak az ifjú újságírónak a tollából, akit később mint gaz csábítót üldöz a felbőszült kereskedő. Nos, a derék biztos úr láthatóan egyetlen szót sem ért a dagályos szövegből, de fölöttébb lelkes. Minden mondatnak többször nekifut. Veta, a ház úrnője, amikor a feszültség a tetőfokára hág, dühödten hajtani kezdi a varrógépet. És még sorolhatnánk a pazar ötleteket, amelyek nem szerepelnek ugyan a darabban betű szerint, de nem is idegenek tőle.

A színészek láthatóan jól érzik magukat a bőrükben, s mindent megtesznek, hogy a kabarétréfényi történetből a lehető legtöbbet kihozzák. Eperjes Károly lubickol Dumitrache úr szerepében. A messzeséget fürkészi, és nem veszi észre, mi zajlik a közvetlen környezetében. Végtelenül ostoba, fölöttébb mulatságos figura, akit ki kell nevetni, de akinek esendősége szánalmat is ébreszt. Egy modernkori Don Quijote a balkáni fakereskedésben.

Sinkó László Ipingscu szűkösen megírt alakjából felejthetetlen figurát formál. Újságolvasása alatt a közönség dől a nevetéstől, Dumitrache kísérelésként afféle bukaresti Sancho Panzává nő fel. Básti Juli Dumitrache feleségéből, Vetából ezerarcú asszonyt varázsol: szenved a férje mellett, de a pénzről és rangról nem mond le, a szerelemért mindenre képes, még megalázkodni is. Hisztérikus és fegyelmezett, fád és szenvedélyes. Chiriac, Dumitrache bizalmasa és Veta szeretője, a Beregszászból érkezett Kristán Attila magától értetődő természetességgel illeszkedik a fővárosi sztárok közé: ebben a zürzavarban neki van a legtöbb esze, ő a legfőbb haszonélvezője a kereskedő ostobaságának. Söptei Andrea alakítja Ziát, Dumitrache kikapós sógornőjét, aki az egész világra meg van sértődve, mert nem azt kapja az élettől, ami neki kijár. Még az ő utána kajtató szépszávu újságíró is nővére szobájában köt ki, pedig ő mennyivel szebb és fiatalabb. A gavallér Schnell Ádám szövirágokkal borítja be a színpadot, remek beszéd- és mozgástechnikájával mindenkit elkápráztat. Spiridon, a folyton útban lévő kis szolga szerepében Rácz József felszabadultan veti bele magát a játékba, hogy aztán mindig rajta csattanjon az ostor.

Mindenki a helyén van, és mindenki a másik mellett is. Alakul a társulat.

A SZÍNHÁZAT CSINÁLNI KELL!

Törőcsik Mari és Trill Zsolt szerepről, színházról – az életről és a tiszta forrásról

Miért nem érdemes szerepekről beszélni? Mi a legrosszabb,
ami a színésszel előadás közben történhet?
Hogyan találkozik színjátszás és élet egy korty vízben?

Törőcsik Mari és Trill Zsolt, a Nemzeti régi és új színművészei
az első találkozásról, a hazatérésről és arról,
hogyan mit jelent a színészek számára: „csak tiszta forrásból”.

PÁROS PORTRÉ

Éppen tíz éve annak, hogy először szerepeltek egy színpadon: milyen hangulat fogadta Törőcsik Marit 2003-ban, amikor megérkezett a beregszászi társulathoz vendégjátékra?

TRILL ZSOLT: Nagyon meg voltunk illetődve, hiszen mégiscsak a világ legnagyobb színésznője jött el közénk...

TÖRŐCSIK MARI: Ugyan, hagyd már ezt Zsolt!

TRILL ZSOLT: Elviccelődhetünk, de akkor tényleg így éreztük. Amikor Vidnyánszky Attila meghívta Marit a *Szarvassá változott fiú* előadás anyá szerepére, mindannyian meg voltunk ijedve. Hiszen hogy jövünk mi, beregszásziak ahhoz, hogy egy színpadra lépünk vele? Amikor megmutattunk neki fél órát – vagyis az addig elpróbált részeket – az előadásunkból, síri csend volt a teremben. Mi megrémültünk, ő pedig azt kérdezte: „Drága Attila, miért kellek én ide? Ez nélkülem is működik.”

Törőcsik Mariról közismert, hogy előszeretettel magázza még a régi kollégáit is. Most viszont mintha tegezte volna Zsoltot...

TÖRŐCSIK MARI: Pilinszky János több mint húsz évig volt a legjobb barátom, mégsem tudtam soha tegezni. Major Tamást is már mindenki Tomizta és Tamásozta, amikor én még mindig Major elvtársoztam. Bessenyei Ferencet is egész életében magáztam. Halála előtt nem sokkal fellátogatott hozzám ide, a nemzetis öltözőmbé: „Te lány, most már tegezhetsz!” Mire én: „Ferencem, maga engem egész életemben

tegezett, én meg visszamagáztam, erről már nem fogok leszokni.” Úgyhogy Zsoltot is magáznom kellene, de valamiért a beregszásziakat mind tegezem. Talán mert számomra is nagyon különleges volt az a tíz év előtti első találkozás. Párizstól Moszkváig – például Anatolij Vasziljev rendező barátomtól is – hallottam jó híret a beregszászi társulatnak. Emlékszem, arra gondoltam, be tudok-e még kapcsolódni egy ilyen fiatal, újító műhelybe, vagy már konzervatív öreg hölgy lettem. Úgyhogy szerintem én izgultam jobban.

Azért is, mert nehéz az Anya szerepe?

TÖRŐCSIK MARI: Tíz mondatom ha van összesen, de az egész előadás során teljes lényemmel követnem kell a „fiamat”. Ha csak ott üldögélnék odaadás és összpontosítás nélkül a színen, Zsolt lehozhatná a csillagot az égről, a nézők azt gondolnák: miért ücsörög ott a Törőcsik Mari? Nem vagyok egy „maszkírozós” színész, aki csak alakít egy szerepet, megformál egy karaktert. Én létezni szeretek a színpadon! Márpedig ez – szinte szavak nélkül – még nehezebb feladat.

Mi a különbség a színpadi létezés és az alakítás között?

TÖRŐCSIK MARI: Erre már színházi pályám elején, 1956 után rájöttem. A *Vizkeresztet* próbáltuk, még a régi Nemzetiben, Major Tamás főrendező idegesen járt fel-alá a nézőtérén. Egyszer csak felszólt a szín-

Jelenet a Szarvassá változott fiú című előadásból | theater.hu – fotó: Illovszky Béla

padra: „Törőcsik, jöjjön le!” Kezem-lábam reszketett. Rám nézett, s azt mondta: „Maga nem tud semmit!” „Én tudom, hogy nem tudok semmit, de mit csináljak?” „Semmit. Majd le fogják magáról írni, hogy nem jön át a rivaldán. Nem baj. Olyanok között fog itt szerepelni, hogy meg fogja találni a saját eszközeit. De különleges ízlésre vall, hogy maga képtelen használni az általam gyűlölt általános színészetet.”

TRILL ZSOLT: Ezért is van az, hogy a színházról kár a színésznek beszélnie. A színházat csinálni kell! Fontos, hogy legyen egy ember – a rendező –, aki kívülről figyel bennünket, és kontrollálja a játékot. Aki-ben bízom, annak az észrevételeire, instrukcióira odafigyelek. Természetesen a színésznek is vannak ötletei, s mivel ez egy odavissza játék, nagyon fontos a bizalom.

TÖRŐCSIK MARI: Ezért sem beszéltem soha a szerepeimről. Neked, Zsolt nagy szerencséd van, mert mindig ott volt veled Vidnyánszky, de én nagyon sok rossz rendezővel dolgoztam, így kerestem a kenyeremet. Ha egy kicsit gyengébb a rendező, az ember elhercegeskedi: „Nem lehetne ezt egy kicsit másképp csinálni?” Így talán lebeszélhető a legrosszabb ötleteiről. Vagy ha például egy egyszerű bulvár-darabot próbálunk, amit minden színész teljesen képes átlátni, azt egy jó szereposztással akár rendező nélkül is meg lehet csinálni, mert oda csak a lényünk, a rutinunk és a tehetségünk kell. De egy műalkotásnál, mint amilyeneket Shakespeare, Molière vagy Kleist írt, az előadás önmaga is műalkotás. Ott nem a színészek rutinja a legfontosabb, hanem hogy mindenki játékát áthassa egy rendezőelv. Amikor például Taub Jánossal próbáltuk a *Száz év magányt*, Ursula egyik monológja közben úgy éreztem, ennyire ihletetten még soha nem

Törőcsik Mari

A Nemzet Színésze, kétszeres Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas, kiváló és érdemes művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja. 1957 és 1979 között a Nemzeti Színház színésze, később játszott a győri Kisfaludy, majd a szolnoki Szigligeti Színházban. 1993 és 1996 között a Művész Színház igazgatója volt. Docensként tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. 2002 óta újra a Nemzeti Színház tagja. 2008-ban egy kórházi rutinvizsgálat közben összeomlott a vérkeringése, szíve megállt, kómába esett, de néhány nap múlva csodával határos módon tudata, emlékező- és mozgásképesége visszatért. A 2009-es Magyar Filmszemle megnyitóján elmondta: „Nagyon messziről jövök. De visszajöttem!” A 2013/2014-es évadban a *Szarvassá változott fiú* és az *Éjjeli menedékhely* című előadásokban lép színpadra a Nemzetiben.

játszottam. Csak vártam, hogy mikor ájul el Taub. Mire ő: „Mari, tudja, hogy mennyire csodálom, amit csinál, de ennek itt semmi helye nincsen.” Kijózanító pillanat volt, de rájöttem, hogy ő, a rendező az, aki átlátja az előadást. Harminc évvel ezelőtt engem is hívtak

„Harminc évvel ezelőtt engem is hívtak rendezni, és kiderült, hogy úgy én is képes vagyok erre, mint százból kilencvenen. Csakhogy úgy nem érdemes. Éppen azért tudok sokat a szakmáról, mert legalább tíz, különböző gondolkodású zsenivel dolgoztam együtt, akik között volt magyar, orosz, román és német.”

rendezni, és kiderült, hogy úgy én is képes vagyok erre, mint százból kilencvenen, csakhogy úgy nem érdemes. Éppen azért tudok sokat a szakmáról, mert legalább tíz, különböző gondolkodású zsenivel dolgoztam együtt, akik között volt magyar, orosz, román és német.

Bár Trill Zsolt is több rendezővel dolgozott, az ő színészi pályáján inkább a helyszínek váltakoztak. Nem nehéz megszokni egy-egy új helyet?

TRILL ZSOLT: Beregszászi színészekként Técsőtől Vasvárig, Budapesttől Moszkváig, Helsinkitől Tbilisziig, egyik színpadról a másikra vándoroltunk. Játsoztunk művelődési házakban, focipályán, tornateremben, templomban, pici falvakban és menő fesztiválokon, mindeütt – ez arra tanított meg, hogy a színjátszótértől függetlenül bárhol el kell tudnom jutni abba a lelkiileg felfokozott izgalmi állapotba, ami lehetővé teszi az előadást.

Volt, amikor ez a ráhangolódás nem sikerült?

TRILL ZSOLT: Kisvárdán történt, *Az ember tragédiáját* adtuk volna elő a szabadban, a vár tövében. Akkor már évek óta játszottuk a *Tragédiát*, és Ati (Vidnyánszky Attila – *a szerk.*) úgy találta ki az új verziót, hogy az előadás meghatározó díszlete egy halom föld legyen, és mi, színészek készítettük elő a „színpadot”, vagyis ástunk, lapátoltunk. Aznap is így volt, csakhogy eleredt az eső, aztán hatalmas vihar kerekedett. Akkor először életemben tényleg megkönnyebbültem, hogy elmarad az előadás, mert nem álltam készen. Éppen akkor szerződött át a társulat egy része Beregszászból a debreceni Csokonai Színházba. Minden meg-

változott, minden fel volt fordulva körülöttünk, és lelkiileg meggyötört a váltás.

TÖRÖCSIK MARI: Hozzászokni az új terekhez valóban nem könnyű. Ennél a tapasztalatnál azonban talán még fontosabb a színész jelleme. Sokan úgy gondolják, mennél többet él meg az ember az idő múlásával, annál jobb lesz, tehát nem romlik emberileg. De ez nem így van. Lehet, hogy más pályákon igaz ez, de színpadon – ahol kint állunk a nyilvánosság előtt – mindez ordítva kiütözközik. Valamennyire mindannyian megalkuszunk időnként, de ha valaki alpári módon teszi ezt, megromlik a művészete.

TRILL ZSOLT: A színpad mellett, hogy égeti az embert, mert nagyon sok energiát felemészt, gyógyít is. Már a felkészüléskor is érzem ezt. A szöveg tanuláshoz is létre kell hozni egy bensőséges lelki állapotot. Nekem úgy megy a legjobban, ha hallom, hogy Nelli (Szűcs Nelli színésznő, Trill Zsolt felesége – *a szerk.*) már alszik – a két gyerek miatt ő nem maradhat fent olyan sokáig –, és minden más elcsendesedett körülöttem. Akkor tudom a legjobban odaszánni magamat a szövegnek.

Mi a legrosszabb, ami színésszel játék közben történhet?

TRILL ZSOLT: Az egyetlen, amitől borsódzik a hátam: a színpadi magány. Egyszer éreztem meg – nem árurom el, melyik előadásban –, és nem kívánom többé magamnak. Nem voltam egyedül a színpadon, mégis éreztem: a lábamból kiszállt az erő, s nem engedelmeskedik nekem. Legszívesebben azonnal kiszaladtam volna, hogy soha többé ne lépjek színpadra.

TÖRÖCSIK MARI: Ebben is ugyanúgy gondolkodunk. Egyszer szerelmi kettőst játszottunk egy kollégával, és ő soha nem nézett a szemembe. Mindig a homlokomat nézte, hát ennél borzalmasabb tényleg nincsen.

Legalábbis a színpadon. Amikor Töröcsik Mari 2008-ban kórházba került, a sajtó a visszavonulásáról cikkezett. Nehéz elképzelni, de mi igaz ebből?

TÖRÖCSIK MARI: Még alig bírtam megmozdulni, s csak a legközelebbi családom tagjai látogathattak, de Párizsból ideutazott Anatolij Vasziljev orosz rendező, a kórház igazgatójától engedélyt kért, hogy meglátogathasson. Bejött a kórterembe, rám mosolygott, és azt mondta: „Maruszja, nyáron próbálunk, ősszel bemutató.” „Jól van” – mondtam. És így lett.

A Szarvassá változott fiú című előadásban a Trill Zsolt által megformált Fiúnak a titkok – vagyis a halál kapuján – kell áthaladnia. Miután Töröcsik Mari járt már a titkok, a halál kapujában, beszéltek erről a darabbal kapcsolatban?

TÖRÖCSIK MARI: Szó sincs róla, szerepről soha nem beszélünk, meg aztán ennek az előadásnak a titka úgyis a színpadon dől el. Kimondatlanul, egy gesztusban, egy különös hanghordozásban, s abban, hogy végig egymásra összpontosítunk. Ha jó vágányra vagyunk állítva, a néző is megtapasztalja ezt a titkot, ezen mindenféle előzetes okoskodás csak rontana.

Az évadnyitó előadás, a Vitéz lélek főszereplőjeként sem érezte, hogy különös teher nyomja a vállát az igazgatóváltás utáni első premieren?

Trill Zsolt

Jászai Mari-díjas, érdemes művész. A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház egyik alapító színésze. A kárpátaljai teátrum igazgatóját, Vidnyánszky Attilát követve 2006-ban a debreceni Csokonai Színházhoz szerződött feleségével, Szűcs Nellivel együtt. 2013-tól a budapesti Nemzeti Színház társulatának tagja. A 2013/2014-es évadban Trill színpadra lép a Nemzeti új előadásában: Vitéz lélek, Ahogy tetszik, Éjjeli menedékhely. Látható ezen kívül a Nemzeti színpadán még a *Szarvassá változott fiú*, a *Három nővér*, a *Mesés férfiak szárnyakkal*, a *Fodrásznő*, a *Karnyóné*, a *Csehov egyfelvonásos komédiák*, a *Bolha a fülbe*, a *Scapin*, a *szemfényvesztő* című produkciókban.

TRILL ZSOLT: Én mindig izgulok az előadás előtt, úgyhogy semmi rendkívülit nem éreztem. A szokásos idegességből viszont nem volt hiány: fel-alá rohangálok ilyenkor, az ügyelők próbálnak kordában tartani. Az utolsó pillanatig – ameddig csak tehetem – nem is veszem magamra a jelmezt.

„Az egyetlen, amitől borsódzik a hátam: a színpadi magány. Egyszer éreztem meg – nem árulom el, melyik előadásban –, és nem kívánom többé magamnak. Nem voltam egyedül a színpadon, mégis éreztem: a lábamból kiszállt az erő, s nem engedelmeskedik nekem. Legszívesebben azonnal kiszaladtam volna, hogy soha többé ne lépjek színpadra.”

TÖRÖCSIK MARI: Azért szeretlek, kedves Zsolt, mert pontosan úgy gondolkozik a színészetről, mint én: előadás előtt én énekelgetek, elmondom, hogy nem vagyok normális, és azt hajtogatom, hogy menjünk már haza, és ne menjünk színpadra. De ezzel az idegrendszeremet feltornászom.

Hogyan kell megszólalni olyan nagy térben, mint a Nemzeti nagyszínpadán, hogy megteremtődjön az előadás egyszerre intim és ünnepélyes légköre?

TÖRÖCSIK MARI: Ez nem is olyan hatalmas tér. Az viszont tévedés, hogy rossz az akusztika. Sokan azt hiszik, hogy az a modern, ha elhadják a szöveget, és hétköznapien beszélnek. Azt hiszem a világon az angolok és az oroszok tudják a legjobban, hogy igenis van színházi beszéd. Nagyon szeretném, ha a fiatal generáció is megtanulna magyarul hangsúlyozni. Fiatal koromban belém verték, hogy kell magyarul beszélni, de azt hiszem, most ezzel keveset törődnek. A *Szarvassá változott fiú* előadásban a Fiú elmondja, hogy csak akkor jöhet haza, ha meghal...

Jut eszembe, Zsolt, ha ezt nem úgy mondd, hogy a közönség is értse... TRILL ZSOLT: Már úgy mondom. Egyszer már meg is dicsértél érte.

TÖRÖCSIK MARI: Azért csak igyekezzél jobban, aki ilyen zseniális színész, az nem teheti meg, hogy ne értsék.

TRILL ZSOLT: Minden amiatt van, mert én senki másnak nem akarom azt a mondatot mondani, csak Marinak.

TÖRÖCSIK MARI: De hát minden mondatnak be kell járnia az egész teret!

TRILL ZSOLT: Igazad van, majd úgy mondom.

Ha már a hazatérés szóba került: most Budapesten vagyunk, ami kettejük otthona, Velem és Sárosorosi között van félúton.

TÖRÖCSIK MARI: Nekem a falu a mindenem, hiába kötött a munkám leginkább Budapesthez, amint végeztem, máris hajtok az autópályára, és bár már nem olyan gyorsan, mint régen, irány Velem. A gyermekkorom is falun telt: Pélyen születtem, és ott is fognak eltemetni, beleszórnak a Tiszába, de Velem az otthonom.

Zsolt pedig – ha jól tudjuk – a *Szarvassá változott fiú* egyik emlékezetes mondatát játssza el otthon. Hazatérve „csak tiszta forrásból” iszik, vagyis első dolga, hogy merítsen egyet az otthoni kútból.

TRILL ZSOLT: Nem tudom, mikor alakult ki nálam ez a szokás, de tényleg ez az első szertartás, ha megérkezünk haza. Mivel falun nőttem fel, számomra ez természetes. Az utca egyik oldalán nagyon jó minőségű víz van, a másikon – ahol mi lakunk – rossz. Ezért az én anyám a mai napig átjár vízért a túloldalra, ha főzni akar. Vödörrel a kézben – így szoktam meg én is. Amikor a gyerekekkel hazamegyünk Orosziba – és megyünk, amilyen gyakran csak tudunk –, már ők is a kúti vizet isszák. Elnézem őket, körbenézek az udvarban, s tudom, mit jelent hazatérni.

LUKÁCSY GYÖRGY

a fotókat készítette: EÖRI SZABÓ ZSOLT

„NEM KÍVÁNNÉK HALNI, S MEGHALOK”

Sinkovits Imre utolsó óráinak krónikája

„Az előadás nem maradhat el” – ezt mondta Sinkovits Imre az orvosának, aki a kimerült, legyengült és beteg színészt le akarta beszélni, hogy este a Csongor és Tündében színpadra lépjen a Pesti Magyar Színházban. A Nemzet Színészenek utolsó óráit a szemtanúk visszaemlékezéseit idézve eleveníti fel a karácsonyra megjelenő könyvében Ablonczy László.

AZ UTOLSÓ ESTE. Bordája javult, de légzése nem könnyebbedett. Mihalovics Péter tüdőgyógyász a 2001. január 17-i találkozását Sinkovits Imrével így idézte fel: „...délután ötkor jelent meg azzal, hogy este előadása van. Rettenetes állapotban érkezett meg, szürkén, halálverítéssel. Megijedtünk, azt hittük, itt fog összeesni és meghalni. Megpróbáltam rábeszélni, hogy menjen be a kórházba, de erre nem volt hajlandó. Azt mondta, az előadás nem maradhat el. Emlékeztettem arra, amit magam is tudok tapasztalatból, hogy ilyen esetben a rendező – aki maga is tudja a darabot – beugrik, elmondja a szöveget. Ez ebben a szerepben nem is okozott volna olyan nagy fennakadást a darab menetében, a művész úr azonban hallani sem akart erről. Nem volt mit tenni, injekciókkal, belégző kezeléssel sikerült minimális állapotjavuláshoz segíteni, emberibb színe lett. Néhány szót váltottunk, ekkor volt három mondata, amely magyarázatot adott a korábban említett háttérre, egész hozzáállására. »Addig akarok csak élni, ameddig színpadra tudok lépni. Ha mindentől eltiltanak, nincs értelme élnem. Ha a fulladásos halál ilyen, akkor ha lehet, ne tartson sokáig.« Az a rövid idő, amíg a kabátját felvette, nagyon kimerítette. Utána még hosszú percekig pihent a váróteremben, majd amikor jobban lett, elköszönt, kiment a kocsijához. A nővérke kétségbeesetten próbálta meggyőzni, hogy ilyen betegen nem vezethet, és ha kocsiba ül, nemcsak a saját, hanem mások egészségét is veszélyezteti. De nem tudott hatni rá.”

MEGÉRKEZETT A SZÍNHÁZBA, a Hevesi Sándor téri egykori Nemzetibe, amit akkoriban Pesti Magyar Színháznak neveztek. A Csongor és Tünde volt műsoron. S mint Csepeli Sándor, az előadás ügyelője emlékezik, a segédrendező szólt neki: „Imre bácsi nagyon rosszul van. Lehet, hogy le kell mondani hétvégén az előadásokat, mert rendbe kell jönnie egészségileg. Öltöztetőjét, Fülöp Istvánt kérte: váltsa ki a gyógyszereket. Így kezdtük az utolsó előadást...” Húga, Bogdán Antalné Sinkovits Kati, Dunaszerdahelyről Pestre látogatott, s barátnőjével, Mohos Mártával az esti Csongor-előadásra mentek azért is, hogy találkozzanak. Dunaszerdahelyi beszélgetésünk alkalmával Katalin

azt mondta: „...ahogyan Márta megírta az emlékkönyvben, az este úgy történt”. Sinkovits a Tudóst alakította; már első jelenésénél érzékelték, amikor színpadra lépett, vonszolta magát: „Erős légszomját, fájdalmait legyűrni akaró emberfeletti önfegyelemmel, csodálatos beszédtechnikával igényesen mondta el szerepét.” Csepeli Sándor: „Az első jelenete után érzékelttem igazán, mennyire rosszul van. Szinte kiesett a színpadról a bal revüjárásba, megtámasztotta két kézzel a falat. »Menjél csak! – mondta. Én majd kifújom magam!« Alig kapott levegőt. Betámogattam a színpadi takarásig, a lépcsős akadályokon átsegítve, s rögtön leült egy padra. Hívtam az öltöztetőjét, hogy az öltözőbe segítse, de Imre bácsi elküldte, hogy nincs rá szüksége.” Kati szünetben bement az öltözőbe, s azt látta, hogy ül a tükör előtt, s alig vett levegőt. »Ezt még meg kell csinálni! Ezt még meg kell csinálni!« – mondogatta elfúló, ziháló erőfeszítéssel. És megcsinálta. Mohos Márta és Kati húga így látta a tapsrendet: „Művésztársaival Imre is kijött meghajolni, félmosollyal megköszönte a tapsokat, s Kállai Ferenc karját fogva, Kozák András vállára támaszkodva eltűnt a függöny mögött.” Csepeli Sándor a kulissza mögötti pillanatokat rögzítette: „Lerogyott egy székre a jobb oldalon. Béres Ilona, Kozák András, Soltész Bözse, Bede Fazekas Szabolcs és én oda mentünk hozzá és könyörögtünk, hogy a hétvégi előadásokat mondja le, jöjjön rendbe egészségileg. »Majd meglátjuk! Majd meglátjuk!« – nyögte. Bekísértük az öltözőbe.” Előadás után húga bement hozzá, s erőtlen, omlott állapotban találta. Ajánlotta, hogy hazaviszik, „Nem, nem, menjetek csak Mártával!” Nyugtalanáguk marasztotta őket, s Kati és Márta várták a kocsiban a kijárat közelében.

HAZAFELÉ. Csepeli Sándor: „Kifelé menet a színházból, Imre bácsi akkor lépett ki az öltözőből, amikor a portára értem. A műszakiak megbeszéltek, hogy hazaviszik kocsival, bár ő hallani sem akart róla. Mire kiértünk az utcára, a megtett nyolc-tíz lépcsőtől úgy kifulladt, hogy levegőt kapkodva rá kellett támaszkodnia egy ott parkoló fehér autóra. Az általam felsorolt lehetőséget, amely a taxitól a hazakísérés összes variációját magába foglalta, elhárította. »Nem lesz semmi baj!

Sinkovits Imre

(1928. szeptember 21. – 2001. január 18.)

A Színház- és Filmművészeti Főiskolán 1951-ben végzett. 1948-tól a Belvárosi Színház, 1949-től az Ifjúsági Színház, 1950-től a Nemzeti Színház, 1958-tól a József Attila Színház tagja. 1963-ban visszatért a Nemzeti Színház társulatába, amelynek évtizedeken át meghatározó művésze. 2000-től haláláig a Pesti Magyar Színház tagja volt. Kitüntetései: Jászai Mari-díj (1955), Kossuth-díj (1966), Érdemes Művész (1970), Kiváló Művész (1974), a Nemzeti Színház örökös tagja (1989), a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (1992), Magyar Örökség-díj (1996), Örökös tag a Halhatatlanok Társulatában (1997), a Nemzeti Színház (2000).

Mindjárt elmegyek a kocsihoz, beülök, és ott már jó lesz!« – mondta, de jártányi ereje sem volt. Imre bácsi! – kérleltem, legalább azt engedje meg, hogy a kocsi jöjjön ide! Sokkal egyszerűbb lesz. Itt szépen beül, és nem kell erőlködni. Engedett végre az unszolásnak, és elmagyarázta Barna Laci bútorosnak, merre parkol az autó, átadta neki a kulcsokat. Én akkor vettem észre, hogy a húgák nem mentek el, hanem a szí-
nészbejárával szemben, a kocsijukban várják a fejleményeket. Leült a kispad lépcső felőli sarkára, előre hajolt. A kalapja alól csorgó veríték patakja megcsillant az arcán, a lámpák fényében. Nagyon szenvedhetett, végtelenül kimerült volt, de ki nem mutatta volna semmi áron. Melléguggoltam. Kicsit kiengedett. Kettesben voltunk. *»Tudod, azt hiszem, mégiscsak el kell nekem mennem kórházba, de fel a begyre, a tüdőszanatóriumba.«* A hátát simogattam. Megérkezett Barna Laci a kocsival. Felállt, odament az autóhoz, bekászálódott.

Várt egy kicsit, kipihente a beülés fáradalmait. Rám emelte fekete szemét. Ezt a tekintetet nem felejttem el, amíg csak élek. Jó éjszakát, Imre bácsi! – mondtam. Nem szólt, intett, becsukta a kocsiajtót és elindult. Rákanyarodott a Wesselényi utcára, még elsőbbséget adott egy suhanó autónak, aztán hazafelé vette az irányt. Mögötte Barna Laci a saját Suzukiján, majd Imre bácsi húgák zárták a sort.” Mohos Márta: „Fél-
tő szemekkel figyeltük. Szabályosan váltott sávot, kanyarodott, a piros lámpánál megállt, így haladt hazafelé a megszokott útvonalon. Útközben az előttünk haladó fiatalember jelzett, hogy előzhetünk, nem tudhatta, hogy együtt vagyunk. Végül nagy nehezen parkolóhelyet találtunk a Petőfi téren. Kati nem bírta tovább, kipattant, megbeszélte a színházi kísérelével, hogy most már felváltjuk, és a testvérehez szaladt. Mi csak akkor mutatkoztunk, amikor Imre már nagy nehezen, a kocsi-
ajtót fogva állt a járdán. *»Drágáim, hát itt vagytok?»* – üdvözölt minket, s én a kezemmel jeleztem, ne fárassza magát a beszéddel. Nem akarta, hogy mentőt, orvost hívjunk, csak a gyógyszeres zacskót szorongatta, a segíteni akaró karolást sem fogadta el. Én vékony alakja mögött kullogtam. A kapu felé indultunk, jobb karjával a férjem bal vállára könyö-

Illyés Gyulával a Különc bemutatójára készülve (1977)

Machbet – Lukács Margittal (1963)

„Addig akarok csak élni, ameddig színpadra tudok lépni. Ha mindentől eltiltanak, nincs értelme élnem.”

Mózes – Agárdi Gáborral és Tarsoly Elemérrel (1967)

költ, így könnyített a levegővételén, aprókat pihegett. Férjem megkérdezte: Ugye az a baj, hogy a törött borda miatt nem tudod felköhögni? »Hát ez az, szanatórium lesz ebből, nem előadás!« – hangzott a válasz. A kaput kinyitotta, majd azt mondta: »Drágáim, most kollektív elkészítés következik.« Majd a lift felé haladt, folyamatosan integetett, amíg csak el nem tűnt a szemünk elől, de egyszer sem fordult vissza.”

AZ UTOLSÓ DÉLELŐTT. Utoljára nyomta meg a liftben a hatodik emelet gombját, s nyitotta ki az ajtót. A Sinkovits-ház drága mindenese, Marika fogadta; egy kis levest evett, mást nem kért, s bevánszorgott a szobába, foteljébe rogyott, ott egy ideig ejtőzött nagy légzési fájdalomban, aztán aludni tért. Másnap, január 18-án úgy fél 12 tájban ébredt, s mondta Katikájának: »régén aludtam ilyen jól«, öltözködni kezdett, hogy a szanatóriumba menjen, majd rádiófelvételre. Párja kiment a konyhába: melegítheti a kávé, Marika! – mondta, s visszatért a szobába, de alig utána visszarahant: apuka elájult!!!, mert olykor Imruskáját apukának is becézte. Mindketten visszasiettek: Imre mozdatlanul feküdt a padlón, pizsamában, lábán zokni, karján az óra. „Szép sima, ráncatlan volt az arca” – mondja Marika.

„Krisztus urunk, segíts meg!” (Babits Mihály: *Psyboanalysis Christiana*)

Imre már az „Ég királya” elé érkezett.

Próbálták visszasegíteni az ágyra, de nem sikerült, a szomszéd lakásból átjött asszonnyal hárman sem bírták emelni a testét. Kevéssel később a gyermekek, Marcsiék és András is megérkeztek. Majd a hivatalos szállítmányozók. Midőn lepedőbe csavarták, András mosolyt látott édesapja arcán: „...Most hatalmas a CSEND! Könny, sóhaj a hazán... / Terítsd ránk békédet, Örök-Édesapám!” – írta fiúi megrendülésének éjszakáján.

A GYÁSZHÍR szívdermesztő óráiban jegyzete fel Sütő András:

„Sinkovits Imre eljátszotta a világirodalom legnagyobb drámáinak sok-sok főszerepét. Tudta, hol várnak rá a műfaj magaslatai, de szüntelen gondja, vágya,

akarata volt: fénybe emelni az itthon, otthonunk, mostoha sorsunk, felszárnyú reményeink drámái, színpadi híradásait is. A bűn zsoldja a halál, tanítja Pál apostol. De mit szólunk, mikor nem a bűn, hanem az erény; mikor nem a rossz, hanem a szűjóság; mikor nem a megbotránkoztatás, hanem a keresztyén hit és az Istennek félelme, a hűség és áldozatkészség lobban el örökre a korán és orvul jött halálban? Ne szóljunk! A lázongás hiábavaló.”

A BÚCSÚ. 2001. február 2-án ravatolták fel a Hevesi Sándor téri egykori Nemzeti Színház épületében, ahol félszázados színészi életéből harmincöt évadon át játszott. Az előcsarnokban ravatala előtt társai, barátai, híveinek százai, ezrei órákon át vonultak, hogy virággal, koszorúval köszönjék meg életét, a földönjáró csillagok nagy társulata is helyezve Őt. Még elénekelték a Himnusz, majd bezárták az üvegajtókat, s bontották a ravatalt, de még azután is sokan érkeztek a színház elé. Amikor a koporsó előtűnt az ajtóban, a sokaság a Székely Himnusz kezdte énekelni. Az autó, miközben a koporsót behelyezték, feltartotta a forgalmat. Megállt a troli, megálltak a járművek; senki nem túlkölte, dudálta türelmetlenségét. Mélységes csönd telepedett a Hevesi térre. Türelmesen várokoztak, miközben felhangzott a Himnusz, majd felberregett a kocs: Sinkovits Imre elindult szép hazájából az égi birodalomba.

HALÁLÁNAK ESTÉJÉN Párizsban kézbevettem egyik utolsó nagy előadásának, az *Advent a Hargitán* című Sütő-darabnak a kellékét, a Csoda-lámpácskát; annakelőtte esztendeje, régi adventi együttléteinket idézve, utoljára, még a Nemzeti Színház tagjaként gyújtotta fel mécsesét. Akkor újabb Kis és Nagy Romlások jövetelének gyanút-lanságában még reméltük: legszebb esténkben az élet tarka és virágos színeit is megélhetjük. Azon a január 18-i párizsi estén, immár a Pesti Magyar Színház halottjának gyászában hiába kattintottam az ezermesteri fufanggal készített lámpácskát, nem gyulladt fel. Ismételten próbáltam fényre deríteni, ám a mécses továbbra is sötétlőn és árván állt az asztalon. Nem kísérleteztem tovább, mert a Jel feketesín estét

Tóték – Varga Mária, Cserhalmi György és Béres Ilona körében (1992)

Balkáni Gerle – Agárdy Gáborral (1998)

Párizs, 2000. január 22. Utoljára világol a Csoda-mécses

hírelt, és azt is, hogy végképp nincs több mécsesünk a várakozásban. Imrét többé sosem ölhetem. Fogyo életemben Sinkovits Imre lámpáscskájának világításával pedig többé nem próbálkozom.

Az Arany János-i végső és független nyugalomba menekülve Urához érkezett.

Négy és fél hónapig volt a Pesti Magyar Színház tagjaként, de Nemzetije-fosztottan a „Nemzet Színésze”.

*„Ha egy nagyunk sírba száll,
Fellelegzik a bitvány törpe had:
– Majd megbecsülnek minket is,
Ha a nagyokból – senki sem marad.*

*

*Közelg a törpék napja, mert előretörve,
Az óriás üres helyébe ül a törpe.”*

(Ady: *A törpék napja*)

Csontropogató hidegben és hóhullásban temették Óbudán.

Torkára fagyott jajkiáltással távozott.

A Csoda-mécses pedig vakon meredt holnapjaimba.

ABLONCZY LÁSZLÓ

Sinkovits Imre portréját (39. oldal) FÁBIÁN JÓZSEF készítette, a többi képet a szerző bocsátotta rendelkezésünkre

(Részlet a Sinkovits Imre a Hargitán –

Fél évszázad a Nemzeti Színház 175 esztendejéből

címen megjelenő kötetből, mely a Kairosz Kiadó gondozásában a karácsonyi könyvvásárra jelenik meg.)

Szeretettel

Létkérdés

Szép Ernő

Csak a szívem érzi

*Nem érzi a halott veréb,
ha a ló a begyére lép,
csak a szívem érzi.*

*Nem érzi a száraz levél,
ha sárba teszi le a szél,
csak a szívem érzi.*

*Ha válnak néma fellegek,
nem érzik azt meg az egek,
csak a szívem érzi.*

*Nem érzi nyíló rózsza azt,
hogy elvesztette a tavaszt,
csak a szívem érzi.*

*Nem érzi azt a sárga Hold,
hogy végtől végig árva volt,
csak a szívem érzi.*

Hrutka Róbert zeneszerző mutatta nekem ezt a verset, és hozzá egy dallamot is dúdolt. Mindkettő egyből megtetszett, azóta is szívesen énekelem a dalt, mert egyszerű szavakkal fejez ki nagyon fontos érzéseket. Mára a karácsony leginkább egy ajándékozási iparágra hasonlít, ahelyett hogy apró örömökkal lepnénk meg egymást. Szép Ernő sorai mind ilyen kicsi meglepetések csupa fontos dologról: a szeretetről, az összetartozásról, az egymás felé nyújtott segítő kézzel, s arról, hogy nem szabad közömbössé válnunk a másik iránt.

TOMPOS KÁTYA

Amikor lenézek a színpadról, és azt látom, hogy tiszta szeretettel mosolyognak a nézők, akár könnyel a szemükben, örömmel megyek haza. Örülök, ha az, amit tőlünk, tőlem kapnak, legalább pár percre boldoggá teszi őket. A művészetnek szerintem dolga segíteni abban, hogy az emberek mindenféle előítéletektől mentesen, tiszta szeretettel tudjanak egymás szemébe nézni. Nekem, színésznek létkérdés, hogy a fontos pillanatok megszületéséért jöjjenek be estéről-estére a színházba, amitől feltöltődve, gazdagabban, talán boldogabban térhetnek haza a nézők.

Mindezzel szeretném, ha azt a sok rosszat, gondot, méltánytalanságot, ami nap mint nap éri az embereket, kis időre elfelejtenék.

BÁNSÁGI ILDIKÓ

Csavaros történet

Egy új magyar filmet ajánlok Önöknek ajándékként, a címe *Isteni műszak*. Egyrészt öröm, hogy megint kijött egy magyar film, másrészt remek színészeket látni benne a főszerepekben: Keresztes Tamást, Rába Rolandot és Ötvös Andrást. Nem délutáni, családi szórakozás ez a mozi, de ha valaki fogékony komolyabb témákra, ha talán még borzongani is akar, ne hagyja ki! A csavaros történet a délszláv háború elől Magyarországra szökö srác kalandjairól szól az eutanáziát végző mentősök között. Az illegális ügyletben jó pénz van, amire a hősünknek is szüksége volna, hogy Magyarországra hozhassa a szarajevói ostromgyűrűben rekedt bosnyák menyasszonyát...

FARKAS DÉNES

a Nemzeti színészeinek ajándékai egy képzeletbeli karácsonyfa alá

Családi kirándulás

Kisgyerekkorom óta az a szokás nálunk, hogy december 24-én kirándulni megyünk a bátyámmal, édesapámmal, aki most 84 éves, így már én viszem őt, s mióta megszülettek a gyerekeim, ők is jönnek velünk... Voltunk már a Mátrában, a Börzsönyben, Tatán, néhány éve már mindig a Balaton az úti cél. Sétálunk, betlehemes játékot nézünk, megebédelünk, Almádiban van egy sírhely, amelyet minden alkalommal megkoszorúzunk, megállunk Tihanyban, és megemlékezünk egy barátomról... Az ünnepi kirándulás után rendszerint késő délután érünk haza, ahol vár minket a család többi tagja, a feldíszített fa és az ajándékok.

Az évek múltával olyan sok minden változott körülöttünk, de ez a tradíció megmaradt mint karácsonyaink nélkülözhetetlen része.

SCHNELL ÁDÁM

Váratlan ajándék

Volt egy karácsonyunk, amikor nem nagyon volt pénzünk. A férjemnek nem volt állása, nekem is csak csurrant-cseppent egy kis munka, a fiam még kicsi volt. Éppen annyink volt, hogy vettünk egy libát. Azért libát, mert a liba nagy, és sokféleképpen felhasználható. Készíthetünk belőle finom levest, megsüthetjük a húsát, lesz belőle töpörtyű, a libaszír is finom. No, hát megvettük a libát az utolsó kevéske pénzünkön, és amikor hozzáálltunk a feldolgozásához, észrevettük, hogy benne maradt a mája, talán figyelmetlen volt a hentes, és benne felejtette. Ekkor ettünk életünkben először libamájat! Így lett szegénységünkben ilyen „gazdag” az a karácsonyunk...

NAGY MARI

Karácsonyra is: színház

Arra gondoltam, hogy én színházat ajándékozok Önöknek karácsonyra. S hogy miért? Azért, mert a színház – talán elhiszik nekem – minden más művészeti ágtól különbözik. Egy előadásban ugyanis a színész és a néző együtt játszanak. S amikor sok ember együtt csinál valamit, amikor együtt játszik, és ebben mindenki örömet leli, azt nevezem én így: ünnep. Ajánlok is Önöknek néhány produkciót: a *Csak két-szer vagy fiatal* a Turay Ida Színházban, amelyet én rendeztem, az *Aranyembert* a József Attila Színházban, amelyben játszom, a *Danton halálát* a Vígyszínházban, amiben remek kollégám, Stohl András szerepel. Én magam is egy premierre készülök a Nemzetiben, amit szeretettel ajánlok Önöknek. Az előadás címe: *Johanna a máglyán*.

BODROGI GYULA

Ady Endre

Egy ismerős kisfiú

*Az a kisfiú jár el hozzám
Mostanában nevetve, boltan,
Aki voltam.*

*Édes kölyök: beteg, merengő,
Körüllengi s babrálja lágyan
Szegény ágyam.*

*Vénülő arcom nézi, nézi
Csodálva s könnyét ejti egyre
Aszememre.*

*S én gyermekként ébredek sírva
Százszor is egy babonás éjen,
Úgy, mint régen.*

Ezt a verset régóta ismerem, kedvelem. Az évek haladtával egyre igazabbnak, ismerősebbnek, enyémnek érzem Ady sorait. Nézőink közül kortársaimnak ajánlom szép-szomorú ajándékként.

BLASKÓ PÉTER

VERSEK SZÓDÁVAL

dec. 18.

Csukás István 2011-ben Jócai Annától vehette át a Prima Primissima-díjat

Vendég: Csukás István

Kisújszálláson született egy nehéz sorsú kovácsmester nagyobbik fiaként. A háború után egy zenetanár biztatására, anyja akaratából jelentkezett az akkor alakult békés-tarhosi zeneiskolába: hegedűművész akart lenni. Később mégis a jogi egyetemre jelentkezett, majd egy idő után áttment a bölcsészkarra, de bölcsész tanulmányait sem fejezte be 1956 után. Törzshelye lett a Hungária Kávéház, és ekkoriban jelentek meg első versei; írásaiból, irodalmi segéd munkákból élt, a Fiatal Művészek Klubjának vezetője volt, majd 1968-tól 1971-ig a Magyar Televízió munkatársa, 1978-tól 1985-ig a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó főszerkesztője volt; azóta szabadfoglalkozású író. Az 1960-as évek közepén Kormos István biztatására fordult a gyermekirodalom felé. Eddig közel száz kötete jelent meg itthon és külföldön. Olyan halhatatlan mesefigurákat teremtett meg az elmúlt negyven évben, mint például Mirr-Murr, Pom-pom, vagy Süsü, a sárkány. Ezeket a figurákat a gyerekek főként rajz- és bábfilmekből ismerhették meg, több ifjúsági regényéből pedig sikeres tévéfilm készült. 1975-ben a hollywoodi X. televíziós fesztiválon a *Keménykalap és krumpliorr* című játékfilm megkapta a fesztivál nagydíját és Az Év Legjobb Gyermekfilmje címet is. Főbb díjai: József Attila-díj (1977, 1987), Andersen-díj (1984), Déry Tibor-díj (1989, 1995), A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének Életműdíja (1996), Kossuth-díj (1999), Budapest díszpolgára (2011), Prima Primissima díj (2011). Csukás István a Magyar Írószövetség „Versek szódával – avagy költők másképp” című sorozatának estjén, a Nemzeti Színházban versekről, irodalomról és az életéről mesél.

mikor? hol? december 18. – 19 óra
Nemzeti Színház, Kaszás Attila Terem

médiatámogatónk **PORT.hu**

FORDÍTOTT SZÍNHÁZ

dec. 2.

Paul Claudel: Délforduló

A neves francia katolikus író, költő, drámaíró, Paul Claudel (a Johanna a máglyán című előadásunk egyik szerzője) bő negyven évig nem adta ki a kezéből a Délforduló című drámáját, amelynek első változata 1906-ban íródott. A darab közvetlensége, az alig feldolgozott szerelmi élmény teszi nagyon életszerűvé, s nem is annyira Claudel, mint inkább az élet, Isten által írott drámává a művet. A Nemzeti Színház új sorozatának – Fordított színház – első darabját Söptei Andrea, Szarvas József, Mátyássy Bence, Schnell Ádám olvassa fel. Rendező: Nagy Péter István rendezőgyakornok.

mikor? hol? december 2. – 19 óra
Nemzeti Színház, Kaszás Attila Terem

A program ingyenes, de regisztrációhoz kötött:
szervezes@nemzetiszhaz.hu

KONFERENCIA

dec. 10.

Claudel, Pilinszky, Novarina

A Johanna a máglyán című előadáshoz kapcsolódóan rendez konferenciát A színház a szent és a profán mezsgyéjén címmel a Nemzeti Színház. Vendégeink a jeles francia drámaíró és rendező, Valère Novarina, Jelentis István piarista szerzetes és irodalomtörténész, valamint Sepsi Enikő irodalomtörténész, akik Claudel, Pilinszky, Novarina színházi műveiről beszélnek. Felolvas Szűcs Nelli, Horváth Lajos Ottó és Schnell Ádám.

mikor? hol? december 10. – 16 óra
Nemzeti Színház, Kaszás Attila Terem

ADVENTI MESEVÁRODA

december 1., 8., 15., 22.

Családi vasárnapok advent idején

Advent négy vasárnapján közös ünnepi készülődésre hívjuk a gyermekeket, a szülőket, nagyszülőket a Nemzeti Színházba.

A Mesevároda ingyenes programjaira 10 és 13 óra között várunk mindenkit szeretettel a színház előcsarnokában és a Gobbi Hilda Színpadon.

A Babrálda kézműves foglalkozásain lehet mézeskalácsot díszíteni az ünnep édes perceire készülve, karácsonyi díszeket készíteni, és kipróbálható két régi kézműves mesterség, a gyertyamártás és a papírmerítés is.

Betlehemesek jönnek Nógrádból, Derecskéről, Budajenőről és az erdélyi Szentegyházról.

A Mesezsebben a Nemzeti Színház művészei olvasnak mesét, a Gobbi Hilda Színpadon pedig a Magyar Népmese Színház, Pályi János és a Bába-kalács Bábszínház előadásaira várjuk vendégeinket.

A négy adventi vasárnapon díszítsük fel közösen a Nemzeti karácsonyfáját!

mikor? hol?

december 1., 8., 15., 22. – 10 és 13 óra között
a Nemzeti Színház előcsarnoka, Gobbi Hilda Színpad

december 1., vasárnap

- 10–12 óra **Babrálda:** mézeskalács díszítés, karácsonyi díszek készítése, gyertyamártás, papírmerítés
- 10 óra **Nógrádi betlehemes** játék
- 11 óra **Mesezseb:** Tenki Réka és Fehér Tibor mesét olvas | Közös adventi énekelgetés Farkas Tündével
- 12 óra **Hetvenkedő János** (Magyar Népmese Színház)
- 10–13 óra **Gyermekkönyvek:** vásár és könyvillusztrátorok kiállítása

A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

december 8., vasárnap

- 10–12 óra **Babrálda:** mézeskalács díszítés, karácsonyi díszek készítése, gyertyamártás, papírmerítés
- 10.30 óra **Derecskei betlehemes** játék
- 11 óra **Mesezseb:** Nagy Mari és Mátyássy Bence mesét olvas | Csihány csipte mesék (Csernik Szende székely mesemondó Lábita Színháza)
- 12 óra **Vitéz László és a csodamalom** (Pályi János előadása)
- 10–13 óra **Gyermekkönyvek:** vásár és könyvillusztrátorok kiállítása

december 15., vasárnap

- 10–12 óra **Babrálda:** mézeskalács díszítés, karácsonyi díszek készítése, gyertyamártás, papírmerítés
- 10.30 óra **Szentegyházai betlehemes** játék
- 11 óra **Mesezseb:** Kristán Attila és Tóth Augusztina mesét olvas | Csoda-forrás (békéscsabai Napsugár Bábszínház)
- 12 óra **Nyiss kaput, angyal!** (Bábakalács Bábszínház)
- 10–13 óra **Gyermekkönyvek:** vásár és könyvillusztrátorok kiállítása

december 22., vasárnap

- 10–12 óra **Babrálda:** üvegfestés, világító mécses készítése
- 10–12 óra **Adventi óriás társasjáték** gyerekeknek és az egész családnak
- 12 óra **Budajenői betlehemes** játék
- 12.30 óra **Közös karácsonyi éneklés** a Pannonia Sacra Általános Iskola gyermekkórusával

NEMZETI

A magazin
közel negyven Libri könyvesboltban is
elérhető az ország nagyvárosaiban.
Ajánlja ismerőseinek, barátainak!

TEGYE A NEMZETI SZÍNHÁZAT A KARÁCSONYFÁJA ALÁ!

Ajándékutalvány a Nemzeti előadásaira háromféle címletben.

Jegyiroda:

1065 Budapest, Andrásy út 28.

Jegypénztár:

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

NEMZETKÖZI FESZTIVÁL – VILÁGPREMIERREL

Oroszország lesz a díszvendég a Nemzetiben

2014. március 26. és április 5. között rendezi meg első alkalommal a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót a Nemzeti Színház. A fesztiválon Szentpétervár, Bukarest, Moszkva, Vilnius, Újvidék, Ljubljana legjelentősebb teátrumaiból érkező előadások igazi élménycsemegéket kínálnak a közönségnek és a színházi szakmának. A seregszemle díszvendége Oroszország.

Különböző országok nemzeti színházai, valamint jelentős színházi alkotói, műhelyei mutatkoznak be a Nemzeti Színház első fesztiválján, 2014 tavaszán. A válogatásban különböző színpadi műfajokban létrehozott, a legtöbb esetben klasszikus művekből kiinduló, izgalmas vizualitással, nagyszerű színészi teljesítményekkel és rendezői megoldásokkal bíró alkotások láthatók majd. Olyan rangos műhelyekből érkeznek produkciók, mint a Moszkvai Művész Színház, a szentpétervári Alekszandrinszkij Színház, a vilniusi Kis Színház, az előadásokat pedig olyan rendezők fémjelzik, mint Valerij Fokin, Viktor Rizsakov, Rimas Tuminas, Silviu Purcărete... A tervek szerint a fesztiválon

tartja világpremierjét a szentpétervári Nagy Drámai Színház (BDT), amelynek társulata a világhírű orosz író, Ljudmila Ulickaja *Gyermekkor 45-53* című novelláskötetének színpadi adaptációját adja elő.

Idén ünnepli a színházi világ a nagy orosz rendező, színész és teoretikus, Sztanyiszlavszkij születésének 150. évfordulóját. E jeles alkalomhoz kapcsolódva Oroszország lesz a budapesti Madách Nemzetközi Színházi Találkozó díszvendége. Az az ország, ahol példaértékű a hagyomány és az innováció, a mesterek és tanítványok gyümölcsöző kölcsönhatása. Külön programszorozatot szentelünk az orosz-magyar színházi kapcsolatok száz évének is.

Lottózók (Caragiale Nemzeti Színház, Bukarest) | fotó: Mihaele Marin

Műhelyek, szerzők, művek

Nagy Drámai Színház, Szentpétervár,

Oroszország

Ljudmila Ulickaja: **Gyermekkor 45-53**

rendező: ANDRZEJ BUBIEN | **világpremier**

Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár,

Oroszország

Zéró liturgia (Dosztojevszkij: A játékos nyomán)

rendező: VALERIJ FOKIN

Moszkvai Művész Színház (MHAT),

Oroszország

Viktor Asztafjev:

Megátkozottak és meggyilkoltak

rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Moszkvai Művész Színház – Stúdió (MHAT),

Oroszország

Gogol: **Revizor**

rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Vilniusi Kis Színház, Litvánia

Lermontov: **Álarcosbál**

rendező: RIMAS TUMINAS

Szerb Nemzeti Színház, Újvidék, Szerbia

Csehov: **Sirály**

rendező: TONI JANEZIC

Caragiale Nemzeti Színház, Bukarest, Románia

Lottózók (Caragiale műve alapján)

rendező: ALEXANDRU DABUJA

Szlovén Nemzeti Színház, Ljubljana

Osztrovszkij: **Vihar**

rendező: JERNEJ LORENCI

Nemzeti Színház, Budapest

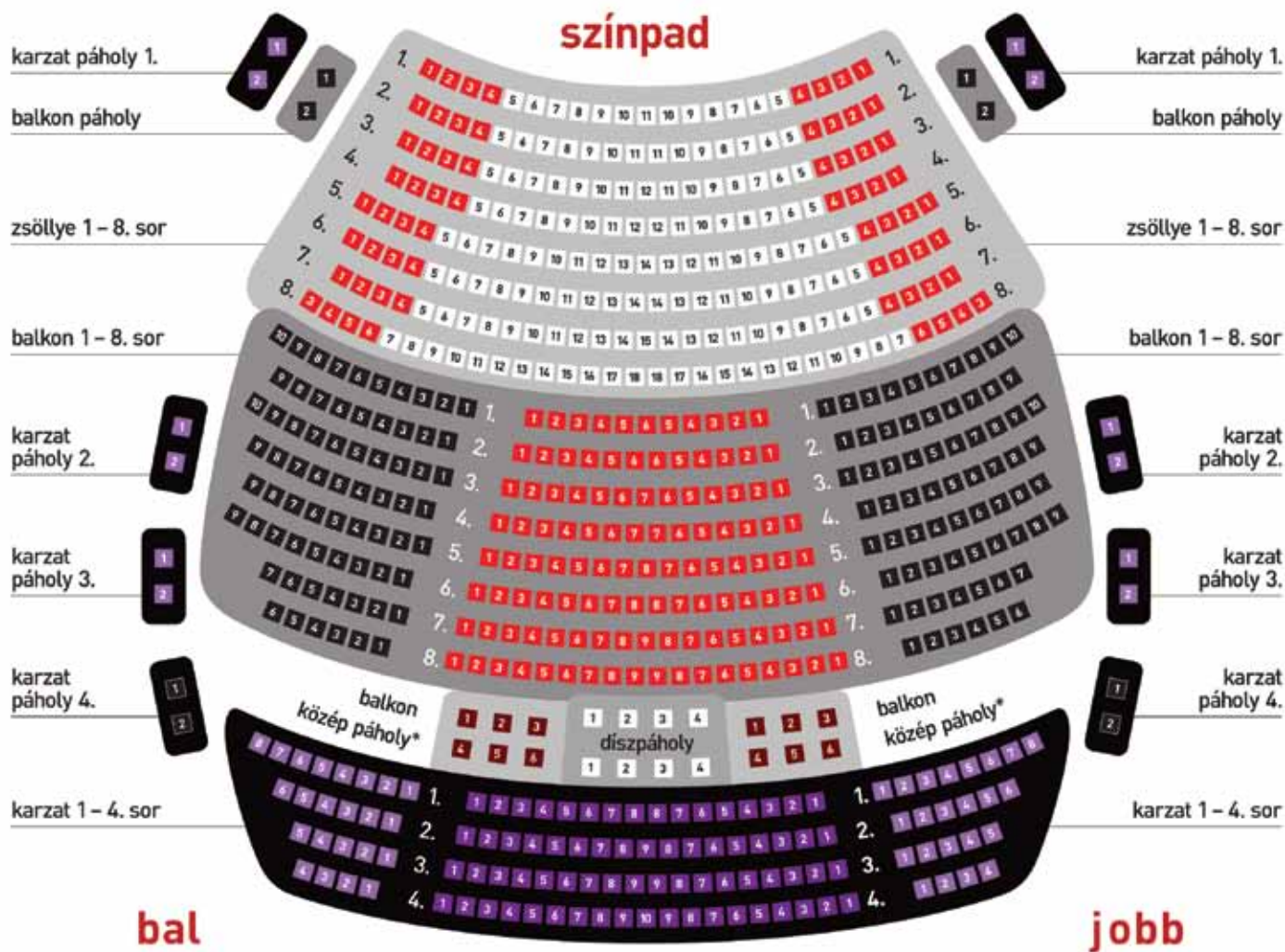
Honegger – Claudel: **Johanna a máglyán**

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Shakespeare: **Ahogy tetszik**

rendező: SILVIU PURCARETE

NAGYSZÍNPADI JEGYÁRAK

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória
 2. Árkategória
 3. Árkategória
 4. Árkategória
 5. Árkategória

Kategória/szektor	I. helyár (normál nézőtér, helyre szóló jegyek)	II. helyár (Fodrásznő)
1. kat. (zsöllye közép, díszpáholy)	3800 Ft	2900 Ft
2. kat. (zsöllye bal/jobb, balkon közép)	3000 Ft	2500 Ft
3. kat. (balkon bal/jobb, bizonyos páholyok)	2400 Ft	1900 Ft
4. kat. (karzat közép)	2100 Ft	1600 Ft
5. kat. (karzat bal/jobb, bizonyos páholyok)	1800 Ft	1300 Ft

Egyéb játszóhelyek, jegyárak:

Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem,
színpadi nézőtér (Mesés férfiak szárnyakkal, Szarvassá változott fiú)

egységesen 2600 Ft (a jegyek nem helyre szólóak)

Versek szódával (Kaszás Attila Terem)

egységesen 2200 Ft (a jegyek nem helyre szólóak).

Last minute akció diákoknak!

Utolsó pillanatban jut eszedbe, hogy
színházba gyere?

Neked találtuk ki ezt az akciót!

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól
függetlenül, érvényes diákigazolvány
felmutatásával vehető igénybe,
a színház jegypénztárában,
az előadás megkezdése előtt egy órával.

**A megmaradt jegyek ára
egységesen 500 Ft.**

Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

VÁLTSON BÉRLETET A 2013/14-ES ÉVADRA!

Válasszon bérleteink közül előadások és ülőhelyek alapján! Majd döntse el Ön, mikor kívánja megnézni az adott előadásokat!

DIÁKBÉRLET – NAGYSZÍNPAD

I. árkatégória: balkon bal/jobb

II. árkatégória: karzat

BUBIK ISTVÁN bérlet 4200 Ft | 3000 Ft

(a négy meghirdetett előadásból
tetszőlegesen három előadás választható!)

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

Szarka Tamás: **MÁRIA**

SZIGLIGETI EDE bérlet 4200 Ft | 3000 Ft

Csokonai Vitéz Mihály: **KARNYÓNÉ**

Szigligeti Ede: **LILIOF**

Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**

DIÁKBÉRLET – STÚDIÓSZÍNPAD

TÍMÁR JÓZSEF bérlet 3000 Ft

(a négy meghirdetett előadásból
tetszőlegesen három előadás választható!)

Szénási Miklós – O. Zsukovszkij – Lénárd Ödön szövegeiből: **ME-
SÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**

Galambos P. – Kovács-Cohner R.: **BOLDOGSÁGTÖREDÉK**

I. L. Caragiale: **ZÜRZAVAROS ÉJSZAKA**

A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**

CSALÁDI BÉRLET – NAGYSZÍNPAD

(egyidejűleg legalább három bérletet kell vásárolni)

I. árkatégória: zsöllye közép

II. árkatégória: zsöllye bal/jobb, balkon közép

III. árkatégória: balkon bal/jobb

BAJOR GIZI bérlet 4600 Ft | 3600 Ft | 2900 Ft

Szigligeti Ede: **LILIOF**

Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**

Újdonság a Családi bérlet. A Nagyszínpadra meghirdetett BAJOR GIZI BÉRLET rendkívül vonzó árával kifejezetten a közös színházi élményre vágyó családok számára kedvező. A bérletből egyidejűleg legalább három darabot kell vásárolni.

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A hagyományos bérleteknél jóval kedvezőbb áron, kategóriától függően 3000 vagy 4200 forintért szabadon választható időpontokra válhatnak bérletet a pedagógusok és a diákok. Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatóak fel!

A bérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék fel jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

I. árkatégória: zsöllye közép

II. árkatégória: zsöllye bal/jobb, balkon közép

III. árkatégória: balkon bal/jobb

JÁSZAI MARI bérlet 11 400 Ft | 9000 Ft | 6700 Ft

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

W. Gombrowicz: **OPERETT**

EGRESSY GÁBOR bérlet 11 000 Ft | 8600 Ft | 6500 Ft

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

Molière: **SCAPIN, A SZEMFÉNYVESZTŐ**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

SINKOVITS IMRE bérlet 10 500 Ft | 8000 Ft | 5900 Ft

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

Szarka Tamás: **MÁRIA**

Juhász Ferenc: **A SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**

MÉSZÁROS ÁGI bérlet 11 000 Ft | 9000 Ft | 6500 Ft

G. Feydeau: **BOLHA A FÜLBE**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

Molière: **SCAPIN, A SZEMFÉNYVESZTŐ**

Szigligeti Ede: **LILIOF**

STÚDIÓSZÍNPADI BÉRLETEK

(a jegyek nem helyre szólóak,
a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik.)

NÉMETH ANTAL bérlet 7700 Ft

Szénási Miklós – O. Zsukovszkij – Lénárd Ödön szövegeiből: **ME-
SÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**

Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**

A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**

Borbély Szilárd: **HALOTTI POMPA**

HEVESI SÁNDOR bérlet 7700 Ft

I. L. Caragiale: **ZÜRZAVAROS ÉJSZAKA**

Galambos P. – Kovács-Cohner R.: **BOLDOGSÁGTÖREDÉK**

A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**

T. S. Eliot: **GYILKOSSÁG A SZÉKESEGYHÁZBAN**

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegyiroda a Nemzeti Színházban: 1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: 476 6868 | nyitva tartás: hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig

Andrássy úti jegyiroda: 1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: 373 0963, 373 0964, 373 0995, 373 0996, fax: 331-2837 | nyitva tartás: hétköznap 10-18 óra, szombaton és vasárnap 11-19 óra között.

Nagyszínpad	29	P	19:00
Nagyszínpad	30	Sz	19:00
Nemzeti Színház	1	V	10-13
Nagyszínpad	1	V	19:00
Nagyszínpad	2	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	2	H	19:00
Kaszás Attila Terem	2	H	19:00
Nagyszínpad	3	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	3	K	19:00
Nagyszínpad	4	Sze	19:00
Nagyszínpad	5	Cs	18:00
Gobbi Hilda Színpad	5	Cs	19:00
Nagyszínpad	6	P	19:00
Nagyszínpad	7	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	7	Szo	19:00
Nemzeti Színház	8	V	10-13
Nagyszínpad	8	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	8	V	15:00
Nagyszínpad	9	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	9	H	19:00
Nagyszínpad	10	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	10	K	19:00
Kaszás Attila Terem	10	K	16:00
Nagyszínpad	11	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	11	Sze	19:30
Nagyszínpad	12	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	12	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	12	Cs	19:30
Nagyszínpad	13	P	19:00

Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel | **PREMIER**

Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel

DECEMBER

Adventi mesevároda | családi vasárnap (részletek a 45. oldalon)

Johanna a máglyán I Paul Claudel – Arthur Honegger

Bolha a fülbe I Georges Feydeau

Liliomfi I Szigligeti Ede (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Délforduló – felolvasószínház I Paul Claudel

Bolha a fülbe I Georges Feydeau

Liliomfi I Szigligeti Ede (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Mesés férfiak szárnyakkal I Zsukovszki-Szénási-Lénárd

Mesés férfiak szárnyakkal I Zsukovszki-Szénási-Lénárd

Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company | **angol nyelven**

Csoda a rondellában* I Radoslav Zlatan Dorić (Magyarországi Szerb Színház vendégjátéka)

Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel

Zúrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

Adventi mesevároda | családi vasárnap (részletek a 45. oldalon)

Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel

Zúrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel

Három nővér I A. P. Csehov (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel

Három nővér I A. P. Csehov (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Gondolatok Claudel, Pilinszky és Novarina kapcsán I konferencia

Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel

Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo

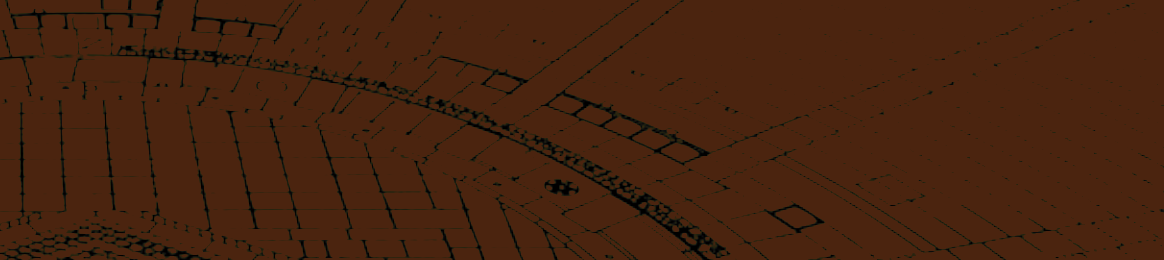
Adáshiba I Szakonyi Károly (a veszprémi Petőfi Színház vendégjátéka)

Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company | **angol nyelven**

Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo

Vitéz lélek I Tamási Áron

* az előadás szerb nyelvű, feliratozással, szinkrontolmácsolással

Gobbi Hilda Színpad	13	P	19:00
Nagyszínpad	14	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	14	Szo	19:00
Nemzeti Színház	15	V	10-13
Nagyszínpad	15	V	15:00
Nagyszínpad	15	V	19:00
Kaszás Attila Terem	15	V	19:30
Nagyszínpad	16	H	19:00
Kaszás Attila Terem	16	H	19:30
Nagyszínpad	17	K	19:00
Nagyszínpad	18	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	18	Sze	19:30
Nagyszínpad	19	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	19	Cs	19:00
Nagyszínpad	20	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	20	P	19:00
Nagyszínpad	21	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	21	Szo	19:30
Nemzeti Színház	22	V	10-13
Nagyszínpad	22	V	19:00
Kaszás Attila Terem	22	V	15:00
Nagyszínpad	28	Szo	19:00
Nagyszínpad	29	V	19:00
Nagyszínpad	30	H	19:00
Nagyszínpad	3	P	19:00
Kaszás Attila Terem	3	P	19:30
Nagyszínpad	4	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	4	Sze	19:30
Nagyszínpad	5	V	19:00

Zűrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale
Angyalfüty I Berecz András új mesekönyvének bemutatója
Zűrzavaros éjszaka – zártkörű előadás I I. L. Caragiale
Adventi mesevároda családi vasárnap (részletek a 45. oldalon)
Scapin, a szemfényvesztő I Molière
Scapin, a szemfényvesztő I Molière
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Versek szódával! Avagy költők másképp I vendég: Csukás István
Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel
Karnyóné I Csokonai Vitéz Mihály (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)
Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel
Karnyóné I Csokonai Vitéz Mihály (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)
Johanna a máglyán I Arthur Honegger – Paul Claudel
Egyfelvonásos komédiák I A. P. Csehov (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)
Adventi mesevároda családi vasárnap (részletek a 45. oldalon)
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Egyfelvonásos komédiák I A. P. Csehov (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)
Vitéz lélek I Tamási Áron
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
JANUÁR
Vitéz lélek I Tamási Áron
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Vitéz lélek I Tamási Áron
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Bolha a fülbe I Georges Feydeau

A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

KÖZÖS NÉZŐPONT

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2013. november, 1. évfolyam, 3. szám

„Amit megírnak, az megtörténik” – Hubay Miklós szavaival ajánljuk az olvasók figyelmébe a Szcenárium második számát. A szerkesztők a színházszerető nagyközönség mellett a diákok és a pedagógusok figyelmére számítanak – mindazokéra, akiket érdekel, miként születik meg egy-egy előadás.

„...az opus posth.-zene (...) nem csupán a dolgok mai állásának megismerésében nyit egészen váratlan perspektívákat, de megvilágíthatja a művészet, illetve az általunk szakrálisnak mondott tér természetére jellemző, eddig ismeretlen tulajdonságokat is.” (*Vlagyimir Martinov*)

„Martinov tanulmányának fordítása nyomán jutottam el a Temenos fogalmához, amely a szakralitását vesztett, de metafizikai érzékenységét még őrző művészet számára filozófiai értelemben kiindulópont lehet. Ez az ógörög kifejezés azt a megszentelt teret jelöli, amely a szentélyt, vagyis a szakrális központot övezi – ez még nem »szent«, de már nem is »profán« szféra.” (*Kozma András*)

„Szó sincs arról, hogy a mainaszok – mint a középkori misztikusok – kiüresítenék magukat, hogy az így támadt űrt majd elfoglalja az isten. Az is téves gondolat, hogy a görögök számára Dionüszosz őrző megjelenítése csupán »pszichológiai realitás« volt, hogy ottléte metaforikus vagy szimbolikus esemény. A dionüszian Dionüszosz a kultusz gyakorló számára jelen volt. A mainaszok örülete az ő teljességét jelenítette meg, és ez a megjelenítés egészen más hatásfokú volt, mint amit a templomban ülő mai hívők éreznek az úrfelmutatás, az »átváltoztatás« láttán.” (*Végh Attila*)

„...nem a kis parasztlányt, nem a történelmi hősnőt próbáltam megjeleníteni, hanem Szent Johannát, aki elérkezett a megdicsőüléshez...Az is elképzelhető, hogy a mindenható atya, mielőtt fogadná őt azon a helyen, ahol az összes könny letöröltetik, megengedi neki, hogy máglyája magasából, saját égő testének fényénél mintegy visszafele, oldalanként újraolvassa életének teljes történetét, és immár a rábízott küldetés teljes

A novemberi szám tartalmából:

Vlagyimir Martinov: Opus posth. zóna és az új szakrális tér

Egyed Emese: Problémakatalógus és (mítosz)kritika – Imre Zoltán új könyvéről

Bessenyei Gedő István: „Halál! Hol a te fullánkod?” – Vidnyánszky Attila rendezéseiről (II. rész)

Végh Attila esszéje a mániáról

Paul Claudel – verse, írása, Balog Géza tanulmánya

Pályakép: Kozma András

Eugenio Barba: Hamu és gyémánt országa (II. rész)

a **szcenarium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrásy úti jegyirodában

tudatában, egyetlen kiáltással, mely mint egy felcsapó láng, kilehelje a végső igent.” (*Paul Claudel*)

„A szabadság (a színpadon) jelzi, milyen kötöttségek vannak a színpadon kívüli világban. Ami a kötet [Imre Zoltán kötete] tudományos módszertanának a politikai vagdalkozással való elegyítését illeti, a párt-funkcionáriusok politikai megnyilvánulásainak jelentőségét túldimenzionálni a színházzal (is) kapcsolatos identitás-diskurzusban merő egyoldalúság. A tudományos kutatáshoz szükséges távolságtartás (terve) és az arról való lemondás között bontakoznak ki a kötet eseményértelmezései, melyek sorában a produkciók tényleges elemzései is helyet kapnak a hivatalos szervek, a hozzá nem értő vélekedők szövegeivel borsozva-paprikázva.” (*Egyed Emese*)

„Varsó nyomasztó volt, hosszú sorok álltak az alapvető élelmiszereket és fogyasztási cikkeket árusító boltok előtt. Buldózerek túrták fel a romokat, csontokat fordítva ki a földből, melyeket aztán teherautók szállítottak el. Lengyelország iránti lelkesedésem elolvadt, mint hó a napon. Ebben a társadalomban, mely szocialistának mondta magát, az én baloldali eszmém folytonosan beleütköztek a töménytelen igazságtalanságba, hatalommal való visszaélésbe, a bürokráciába, az érdektelenségbe és a cinizmusba. Ártatlan nyíltságom eltűnt, s éreztem, hogy a helyére valamiféle beletörődés és apátia lopódzott be. Zavarban voltam. Minden elméletem, a színházra és a politikára vonatkozó is, szertefoszlott.” (*Eugenio Barba*)

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

Valère Novarina (1947) a francia színház meghatározó egyénisége: drámaíró, rendező, festő, grafikus és esszéista. December 10-én a Paul Claudel és Pilinszky János költészetéről szóló estre érkezik a Nemzeti Színházba. A neves francia alkotó munkáiból eddig három könyv jelent meg magyarul a Nemzeti dramaturgjának, Rideg Zsófiának a fordításában és közreműködésével.

NOVARINA MAGYARUL

A test fényei

„A színháznak az én nélküli líraiság helyévé kell válnia. Az én itt egy összesség. Egy egész székér színész kellene, mint a Karneválon, huszonkét vagy negyvennégy színész egyetlen ember ábrázolásához” – írja Novarina, akinek esszéit tartalmazza a kötet.

L'Harmattan Kiadó (2008)

Képzeltbeli operett

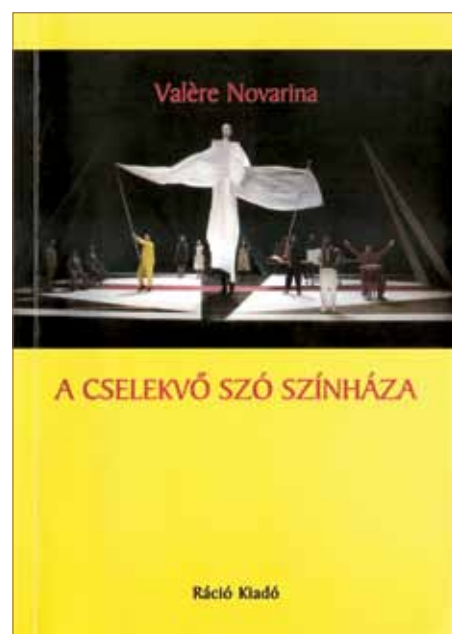
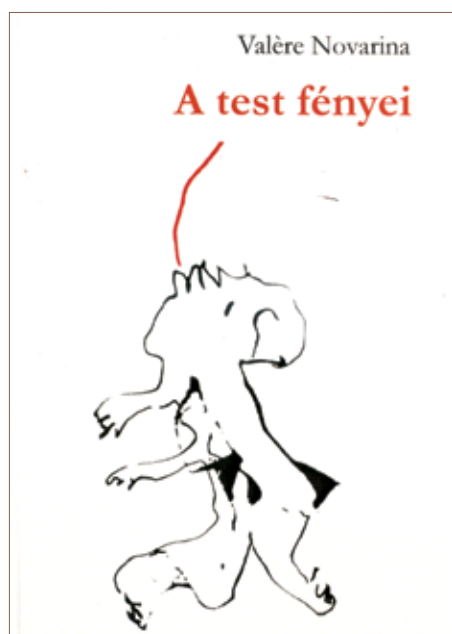
Valère Novarina *Képzeltbeli operett* című darabjának magyarországi ősbemutatója 2009 áprilisában a debreceni Csokonai Színházban volt. Az előadás vendégszerepelt a kolozsvári Interferenciák fesztiválon, és öt estén volt látható a párizsi Odéonban.

L'Harmattan Kiadó (2009)

A cselekvő szó színháza

„Amikor apám nem volt ott, az éneklés tovább tartott: a magyar dallal fejeződött be; anyám nem beszélt a nyelvet, de még mindig tudta ezt a dalt, amelyet István, egy magyar diák komponált neki...” – írja *Érthetetlen anyanyelv* című esszéjében Novarina.

Ráció Kiadó (2009)

Szergej Medvegyev Fodrásznő

A Nemzeti Színházban is látható *Fodrásznő* ősbemutatója 2009 májusában volt Debrecenben. Szergej Medvegyev drámáját Kozma András dramaturg fordította le az előadás számára. A szöveg könyv formában a Repertoár című, kortárs drámákat bemutató sorozatban jelent meg.

L'Harmattan Kiadó (2009)

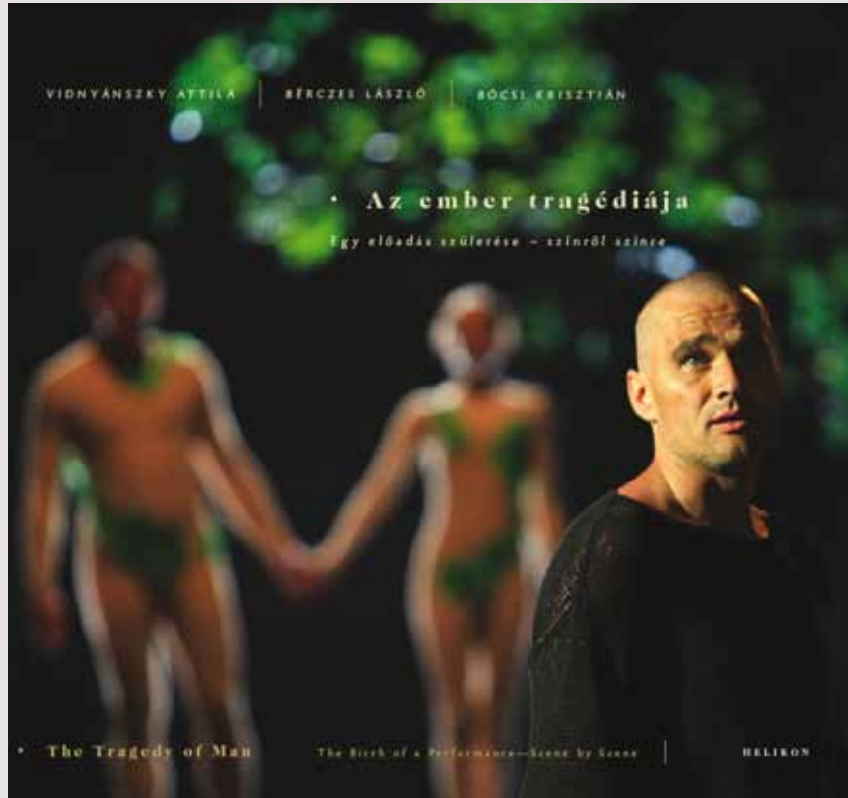
KÖNYVEKBE ÍRT SZÍNHÁZ

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA – EGY ELŐADÁS SZÜLETÉSE SZÍNRŐL SZÍNRE

Nemzeti drámairodalmunk legjelentősebb alkotását
2011 nyarán vitte színre Vidnyánszky Attila a
Szegedi Szabadtéri Játékokon a Dóm tér hatalmas terében.

Bócsi Krisztián fotográfus a próbák kezdetétől
a megvalósulás ünnepéig végigkövette az előadás
születését. A több mint 100 képe mellett az albumban
olvasható Vidnyánszky Attila esszéje,
valamint Bérczes László interjúi a főszereplőkkel:
Trill Zsolttal, Ónodi Eszterrel, Rátóti Zoltánnal.

A Helikon Kiadónál megjelent album megvásárolható
az ország minden jelentős könyvesboltjában..

A KÖLTŐI SZÍNHÁZ

Hét évad egy kötetben: a debreceni Csokonai
Színház 2006 és 2013 között nemzetközi rangú
műhellyé vált. Ennek történetéről szól az a
reprezentatív album, amelyben mintegy 200
oldalon 13 interjú, tanulmány és több mint 300
kép mutatja be a társulat közel 100 előadását,
törekvéseit, sikereit.

A kötet megvásárolható az Írók boltjában
(1061 Budapest, Andrásy út 45.)

Jelenet a Mesés férfiak szárnyakkal című darabból

ELŐADÁSAINK DECEMBERBEN Arthur Honegger – Paul Claudel: **Johanna a máglyán** | Georges Feydeau: **Bolha a fülbe** | Szigligeti Ede: **Liliomfi** | Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön: **Mesés férfiak szárnyakkal** | Tamási Áron: **Vitéz lélek** | Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** | I. L. Caragiale: **Zűrzavaros éjszaka** | A. P. Csehov: **Három nővér** | Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** | Molière: **Scapin, a szemfényvesztő** | József Attila: **Tudod, hogy nincs bocsánat** | Juhász Ferenc: **Szarvassá változott fiú** | Szergej Medvedyev: **Fodrásznő** | Csokonai Vitéz Mihály: **Karnyóné** | A. P. Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**